

Mošča SKUPNOST

glasilo szdl ljubljana moste-polje

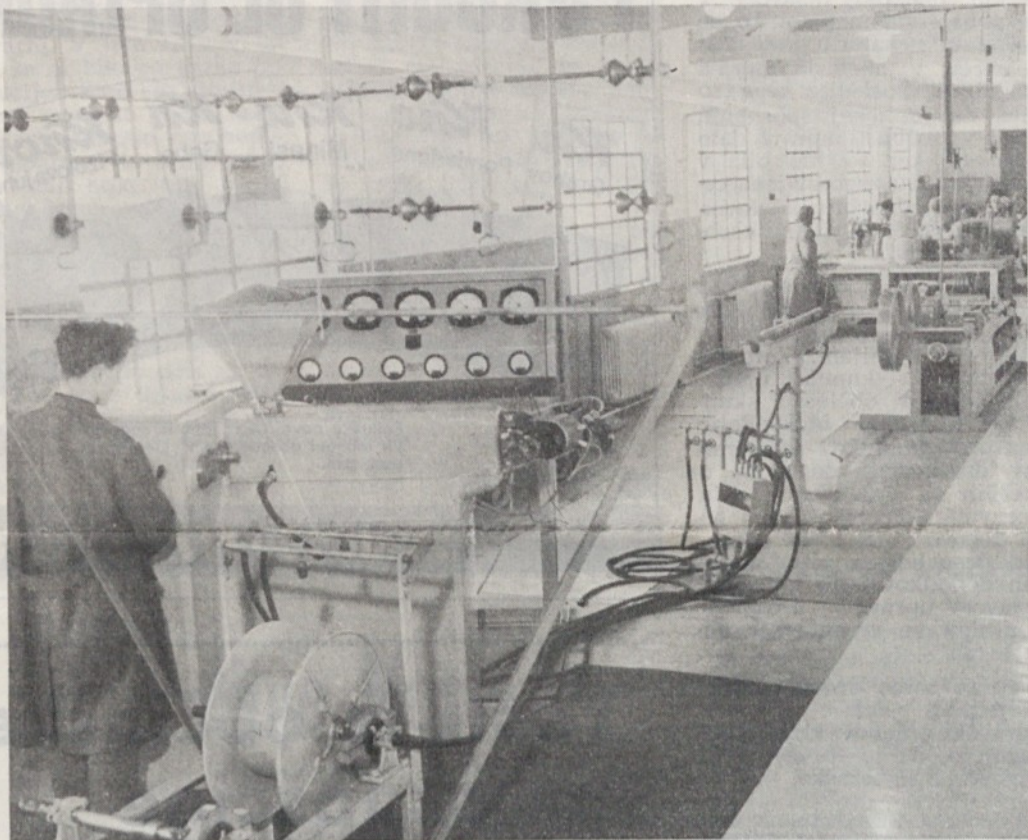
XI
IX. LETNIK 5. ST.
MAJ 1970
Cena 30 par

Četrto stoletje je za nami

Na vzhodnem robu stare Ljubljane so pred več sto leti začela rasti kmečka in bajtarska naselja kot otočki med njivami, pašniki in gozdovi, med Ljubljano, Savo in okoliškimi hribi. Z nastajanjem prvih industrijskih obratov v Zeleni jami

ljublanskega obrobja vse do 2. svetovne vojne ni bistveno menjal. Se tik pred drugo svetovno vojno so naše branjeveke z ročnimi vozički in vozovi vozile svoje pridelke na ljubljanski trg in vpile za kupci. Delavci so peš in le redki s kolesi

stah in neosvetljene ulice niso bile predmet razprav na zborih volivcev. O samopostrežnih trgovinah niso sanjali in tudi kruh se ni valjal po smetiščih. Amaterskega športnega in kulturnega življenja je bilo več kot danes in ljudje

in na Vevčah in ko so se splavarji z Ljubljane in Save umaknili železnici, so začela neorganizirano rasti delavska naselja. Med obema vojnima je šel razvoj po polzevo naprej, tako da se značaj vzhodnega dela

odhajali na delo, uradniki so se na delo vozili z vlakom, če pa se je pojavil avto, je vsa vas »zijala« kot bi danes, če bi se spustil Apollo na redko nezazidano parcelo vzhodnega dela naše občine. Prah po ce-

so na odprtih odrih ploskali domačim in drugim kulturnim skupinam, ki so nastopale v okviru delavskih kulturnih društev Svoboda in Vzajemnost.

Težko življenje pred 2. svetovno vojno je parali-

ralo ljudi in jih združevalo v napredna društva, ki jih je vodila komunistična partija v boju za boljše življenje in večje pravice delovnih ljudi.

Leta 1941 se je dvignilo naše ljudstvo v boj proti okupatorju in v boj za svojo novo oblast — oblast delovnega človeka. Na tisoče borcev in sodelavcev in tudi več sto žrtev govori, da je na vzhodnem delu Ljubljane živel ljudstvo, ki ni trpelo izkoriščanja, okupacije, ki je želelo ne le kruha, temveč tudi svobodo in odločanje o svojem delu.

Po trdo priborjeni svobodi se je začel nov boj, boj za obnovo porušenega, požganega, uničenega. Tudi v obdobju obnove so občani nastopali kot eden. Zrastli so novi obrati, nove tovarne, kulturni in združni domovi. Težko je enemu samemu in še težje na nekaj straneh povedati, kaj se je v četrto stoletje spremenilo, kaj je zrastle novega!

Rojak — pisatelj Lojze Zupanc je v svoji knjigi Lajnar svete družine napisal za Selo: Danes diha Selo z mestnimi pljuči in življenje v starem in razvpitem delavskem predmestju se v ničemer ne razlikuje od mestnega; kino, prosvetni domovi z odri, gledališke predstave, trgovine in moderne prometne zveze s središčem Ljubljane, industrijski obrati in tovarne, letališča, športna igrišča, vrsta raznih šol in gimnazij, razvito društveno in družabno življenje — vsega tega v mojih otroških letih na Selu in v njegovi bližnji okolici ni bilo ... »Edino trgovino daleč naokoli je imel stari Skafar, ki je vsa leta, kar pomnim, imel v izloži napis: Tukaj se prodaja kraherle in žajfa ... Lekarne, zdravnika in šole v tem predmestju ni bilo ...«

To velja ne le za Selo, velja za ves naš moščanski in poljski predel.

Danes je tu drugače. Stare tovarne so večje in modernizirane, smrdeča tovarna kleja se imenuje KEMIN in preusmerja proizvodnjo, Saturnus dela poleg škatlic tudi dele za avtomobilsko industrijo, meljemo in pečemo kruh za celo mesto, namesto

male črke PORHANTA izdelujejo v stari kemični ULTRALON v veselje žena in mož; in v veselje gospodinj izdelujejo Knorr juhe in druge dobrote v Kolinski tovarni. Premazni papir iz Vevče krasí naše revije ... in še in še.

Makadam in prah se umikata asfaltu in ulična razsvetljava sveti svetleje kot nekdanj v okoliških delavskih in kmečkih naseljih. Vode ne »cigamo« in kanalizacija zamenjuje »laj-te« za gnojnico, v katerih so iznajdljivi kmetje pred vojno vozili prek mitnice prašičke in teleta na ljubljanski trg.

Nova naselja — stolpnice in bloki izpodrivajo stara bajtarska in delavska naselja in na zemljiščih, kjer so včasih imeli zajci prek zime »ohcet« ob zelatih glavah, se danes dvigajo tovarne, nove soseske, šole, vrtci, igrišča. Tudi v izlozbah so napisali kot: »Tukaj se prodaja žajfa in kraherle« zamenjali napisi: Tukaj dobite vse od kave do tobaka, viskija, avtomobilov do dobrot iz Agrokombinata!

Kmalu bomo občudovali kolo tako, kot so pred vojno avto, kmalu se bomo čudili ljudem, ki ne bi hoteli televizorja zato, da bi imeli po delu še kakšno uro časa za društveno in družbeno življenje.

Četrto stoletje je v zgodovini malo, za človekovo življenje pa dolgo obdobje.

Za nas Moščane pa pomeni četrto stoletje ne samo dolgo, temveč tudi novo obdobje, obdobje novega, hitrejšega razvoja na vseh področjih. Danes ni več obrobja, ni več delavskih in bajtarskih naselij, razen spomeniško zaščitene Zelene jame, ki naj spominja na preteklost, ter nekaj spominsko zaščitene vasi. Novo na vsakem koraku izpodriva staro. To je danes resnica, ki jo vsak, ki ima odprte oči, vidi in občuti. To je pot, po kateri korakamo četrto stoletje in smo na to lahko ponosni. Ob 25-letnici osvoboditve je prav, da se ozremo na prehojeno obdobje, da se spomnimo, kaj smo imeli, kaj naredili, kako smo živeli. Za praznik 25. obletnice osvoboditve in za občinski praznik pa si čestitajmo z željo, da bi v bodoče še hitreje napredovali v zadovoljstvo vseh delovnih ljudi naše občine.

Polde Maček

Družbenopolitične organizacije in občinska skupščina Ljubljana Moste-Polje

čestitajo občanom in delovnim organizacijam ob 25-letnici osvoboditve Ljubljane, za občinski praznik in praznik dela 1. maj

Drobci iz poročila o delu občinske uprave

Prednost ima mehanografija

Na zadnji seji občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje je bilo odbornikom predloženo tudi izčrpno poročilo o delu občinske uprave za leto 1969.

Ker včasih ali v ihti ali zaradi nepoznavanja težav in razmer, v katerih delajo delavci občinske uprave, morda to neupravičeno grajamo, je prav, da se malo podrobneje seznanimo z njenim delom v lanskem letu.

V lanskem letu so bila prizadevanja občinske uprave usmerjena v sprejemanje ukrepov, ki naj bi zagotovili napredek in modernizacijo upravnega poslovanja. Znano je namreč, da upravni organi ljubljanskih občin glede tega

perspektivi ne bo mogoče obdelovati na tako imenovani visoki mehanografiji. Nabavili bodo tudi druge pripomočke za hitrejšo in modernjšo opravljanje tistih nalog, ki se v občinski upravi najbolj množično pojavljajo.

V pripravi je predlog sporazuma o ustanovitvi skupne programske-inštrukturne skupine, ki bo imela nalogo proučevati in uvajati elektronsko obdelavo tistih podatkov, ki so v pristojnosti upravnih organov občin in mesta.

Posebno zanimiv je tisti del poročila o delu občinske uprave, ki se nanaša na delo upravnih organov. Le-ti so morali v preteklem letu opraviti zelo obširne in zahtevne naloge, kar je razvidno iz naslednjih podatkov: za 13 sej občinske skupščine je bilo treba pripraviti gradiva za 83 točk dnevnega reda. Skupščina je sprejela 23 odlokov in kar 170 sklepov, predlogov in priporočil ter obravnavala še 21 problemskih poročil. To pomeni, da je bilo treba samo za vsakega odbornika pripraviti po 800 strani gradiva oziroma 60 strani za vsako sejo.

Zelo obširno delo je opravila kadrovska služba. Sem sodi priprava predlogov v zvezi z volitvami, imenovanji in razrešitvami, priprava predlogov za odlikovanja, analize, poročila in podobno.

Oddelek za finance je opravil na tisoče knjiženj in gotovinskih nakazil ter pripravil nešteto drugih aktov. Oddelek za družbene službe in splošne zadeve je opravljal vse upravne, strokovne in druge naloge iz pristojnosti občinskih upravnih organov na področju vzgoje in izobraževanja, kulture in telesne

kulture, zdravstva in socialnega varstva, varstva invalidov in borcev NOV ter premoženjskih in splošnih zadev. Enako obširno delo je opravil oddelek za gospodarstvo, medtem ko je oddelek za komunalne in gradbene zadeve izdal 1187 odločb.

Davčna uprava, ki se deli na odmero službo, davčno inšpekcijo, davčno knjigovodstvo in izterjevalno službo, je lani ugotavljala 293 primerov nepravilnih davčnih prijav in kaznovala 26 zavezanec, medtem ko jih je 9 predlagala v kaznovanje sodniku za prekrške.

Značilno je, da je občinska uprava lani delala v pogojih dokaj nestabilne komunalne ureditve v Ljubljani. Mimo tega so lani znatno narasli osebni dohodki delavcev v gospodarstvu, medtem ko so prejemi nekaterih kategorij delavcev v občinski upravi stagnirali. Posledice tega so bile, da je nekaj sposobnih ljudi v občinski upravi dalo odpoved, ker so jim bila v gospodarstvu zagotovljena celotno manj odgovorna delovna mesta z do 30 % višjimi osebni dohodki.

Hudo kri pa je povzročalo tudi neskladje v osebnih dohodkih različnih upravnih organov v Ljubljani. Zato je bila delovna skupnost upravnih organov občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje ena od pobudnikov za sklenitev družbenega dogovora o merilih za vrednotenje dela upravnih organov. Namen tega dogovora naj bi bil odpraviti neenakost v višini osebnih dohodkov istih kategorij delavcev uprave in uresničiti kontinuirano vrednotenje dela le-teh.

To so samo drobci iz lanskega letnega dela občinskih upravnih organov, ki nam dokazujejo, da je to delo zelo odgovorno in težaško.

POKUSITI SE SPLAČA!

Pokusite nove Knorr juhe in spoznali boste, zakaj jih milijoni gospodinj po celem svetu uporabljajo vsak dan.

Knorr-Kolinska

Vesti iz občinske skupščine

11. seja 9. 4. 1970

Skupščina je razpravljala o predlogu statuta mesta Ljubljana. Uvodno obrazložitev rezultatov javne razprave o tem dokumentu je podal član mestne statutarne komisije in predsednik občinske skupščine Moste-Polje Polde Maček. Po končani razpravi je skupščina statut z vsemi pripombami, ki so bile izražene v javni razpravi, tudi sprejela — s pripombo, da mestna skupščina ali kdorkoli ne more vnašati v statut nobenih bistvenih sprememb brez ponovne javne razprave.

Zelo živahna razprava se je razvnela ob poročilu o dejavnosti komunalne delovne organizacije Soseska v letu 1969 in o programu tega podjetja za leto 1970.

Odborniki so izražali pomislike glede neumestnega prekupčevanja z že razlaščenim ali nacionaliziranim zemljiščem v zazidljivih stanovanjskih soseskah in so dokaj hude obtožbe letele na podjetje Soseska. Res pa je, da ta komunalna delovna organizacija dela po pooblastilih in za račun občinske skupščine Moste-Polje in imajo v primeru kakršnihkoli spekulacij z zemljo odborniki možnost kontrole poslovanja tega podjetja. Naj omenimo, da je služba družbenega knjigovodstva

ugotovila, da je poslovanje tega podjetja dobro.

V resnici gre za zelo zapleten problem pravične odškodnine za odvzeto zemljo, ki je širšega — republiškega pomena in bo o njem morala razpravljati republiška skupščina. Gre tudi za uveljavitev načelnega vprašanja: kdo je pri nas pooblaščen opravljati promet z zemljišči? To naj bi bile občinske skupščine oziroma delovne organizacije, ki jih le-te pooblastijo. Pri tem ne gre zanikati spekulantskih teženj nekaterih gradbenih podjetij, ki so si nagrabila ogromne kompleksne zemlje.

Vse kaže, da na tem področju vlada prav v Ljubljani zmeda, ki jo bo treba čimprej odpraviti.

Odborniki so z zanimanjem poslušali poslovno poročilo službe družbenega knjigovodstva. V poročilu so omenjena tudi nekatera podjetja iz občine Moste-Polje, katerih poslovanje v zadnjih letih ni bilo čisto v skladu z zakonskimi predpisi. Zato bodo morali njihovi samoupravni organi ta problem z vso odgovornostjo čimprej odpraviti. SDK nas nenehno opozarja na zakonito poslovanje in je spričo tega napotilo in opozorilo vsem delovnim organizacijam — tudi tistim, ki solidno poslujejo.

že sedaj zaostajajo za mnogimi drugimi slovenskimi občinami in ne nazadnje tudi za nekaterimi občinami v drugih republikah. Znano je tudi, da so skupne službe v Ljubljani najslabše opremljene.

Spričo tega bodo v naši občinski upravi že letos uvedli strojno obdelavo vseh tistih podatkov in opravil, ki jih v

Kje si, bela Ljubljana?

Pred dnevi mi je prišla v roke dopisnica, na kateri je anonimni Moščan z okorno roko napisal nekaj hudih obtožb na rovaš javne snage v Mostah in jo naslovil na predsednika občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje. Med drugimi ukrepi predlaga mož uvedbo paznika, ki naj bi skrbel za javno snago.

O najboljši nameri zamislil, ki jo je v ihti predložil prizadeti občan ne dvomim. Bržkone bi s pazniki, ki bi imeli pooblastila, da na mestu samem takoj izreka mandatske kazni, v marsičem izboljšali sedanje nevedrno razmere glede javne snage. Pri tem se pa kar samo vsiljuje vprašanje: Mar res moramo posegati po takšnih in podobnih ukrepih? — Čeprav menim, da za nekatere ne-disciplinirane občane tudi le-ti ne bi škodili. Sam bi na prvo mesto postavil večjo osebno odgovornost in discipliniranost vsakega občana, ki naj temelji na zavesti o potrebi reda in snage. Tako bi morali vzga-

jati mladino doma, v šoli in na javnih mestih, ji nenehno vcepljati čut o estetskih in drugih vrednotah, česar nam — iskreno rečeno — vsem manjka. Nekoč sem na sestanku poslušal človeka, ki je lepo govoril o javni snagi, ko pa je šel s sestanka domov, sem ga videl, kako je odvrnil na pločnik prazno vrečko in pri tem oprezal okoli, če ga kdo opazuje — košek za smeti pa je imel pred nosom.

Posledice slabe estetske vzgoje se kažejo ne samo v tem, da »neznanci« uničujejo zelenice, nasade, klopi, javno razsvetljavo in druge javne naprave, marveč se vandalizem in objestnost začenejata bohotiti že doma v bloku ali stolpnici (malokdaj v zasebni hiši), ko vidimo popackane in počečkanke zidove, uničena stikala, razbite šipe in podobno. Zato nisem prepričan, da bi posebni pazniki (ki bi jih morala Ljubljana tudi posebej plačati) veliko zalegli, čeprav bi jih bila cela armada. Stopnišča in

okolje stolpnic bi najbrž vseeno ostalo onesnaženo, ker tudi pazniki ne bi mogli pogledati v vsak kot. Zato vidim rešitev tega problema edino v naši prevzgoji in nenehnem opozarjanju drug drugega na tovrstne prekrške.

Poleg nas občanov pa k čistejši Ljubljani lahko veliko pripomorejo organi sanitarne inšpekcije pri mestni skupščini, ki doslej svojega poslanstva na terenu žal niso povsem izpolnili — vsaj kar zadeva kontrolo snage v javnih lokalih, okolja tržnic, na odlagališčih smeti in podobno.

Glede tega bi morali dobiti večja pooblastila tudi organi javne varnosti oziroma milica. Če lahko ti organi pozimi nadzorujejo kako so očiščeni pločniki, zakaj ne bi imeli enakih pooblastil za javno snago, s tem da bi za vsak tovrstni prekršek takoj izrekli strožje kazni.

To bi našemu mestu znova priborilo sloves »bela Ljubljana«!

F. F.

Sabotažne akcije v Kemični tovarni Moste

Ob treh ponoči je zabobnelo

Kemična tovarna Moste je pomenila važen člen v verigi okupatorjevega vojaškega stroja, ki si je tudi na okupiranem slovenskem ozemlju prizadeval mobilizirati vse sile za fronto.

Zato je vodstvo osvobodilnega gibanja že na začetku vstaje vznemirjala misel kako tovarno onesposobiti za proizvodnjo.

V letih 1940—1941 je gradbeno podjetje Tönnies gradilo v tovarni nov objekt — talilno peč. Pri tem podjetju so bili zaposleni tudi delavci, ki so se že v začetku vojne aktivno vključili v osvobodilno gibanje, kot npr. Tone MAČEK iz Zadobrave, Franc KRALJ iz Sneberij, Ivan in France ALIČ, Tone MARINČEK z Zaloške ceste in še drugi. Na pobudo imenovanih in še nekaterih tovarišev so v tovarni ustanovili odbor OF ter se dogovorili o nadaljnjem delu. Tone MARINČEK — ki je tudi vodil ustanovni sestanek — je vsakemu članu odbora določil nalogo, tako da so bili zastopani vsi oddelki v tovarni. V tem času v tovarni še ni bilo partijske organizacije. Zato so tovariši po tem sestanku začeli sami voditi organizacijo osvobodilnega gibanja v tovarni. Takoj so navezali stike tudi zunaj tovarne, in sicer v tako imenovanih trojkah. France KRALJ je bil zadolžen, da vzdržuje neposreden stik s Tonetom MARINČKOM. Od njega je tudi dobival naloge. Ko je gradbeno podjetje Tönnies zaključilo dela na talilni peči, so z delavci odšli tudi Tone Marinček in drugi, medtem ko je Kralj še naprej vzdrževal stike z njimi.

Nekako v začetku julija leta 1941 je Marinček povezal

Kralja s tovarišem Ivanom BRATKOM, ki je bil tedaj sekretar OF odbora v Mostah. Poslej je Kralj dobival direktive neposredno od Bratka. V jeseni leta 1941 je bila v tovarni ustanovljena partijska organizacija. Za sekretarja je bil izvoljen France Kralj, ki je dobil nalogo, naj preuči možnost za izvedbo sabotažne akcije v tovarni. Kot že rečeno, je bila tovarna vojaškega pomena; izdelovali so namreč aluminijeve polizdelke.

Po večkratnih posvetovanjih so sklenili da bo treba tovarno čimprej onesposobiti za proizvodnjo. Načrt, ki ga je izdelal Kralj in ga je vodstvo sprejelo, se je glasil: uničiti parno turbino, dva električna generatorja in parno lokomobilo. Za izvedbo načrta je bilo potrebno najmanj 10 ljudi. Ker pa so ob dogovorjeni uri na kraj akcije prišli samo trije, so jo morali preložiti.

O nadaljnjih načrtih, ki naj bi zagotovili zanesljiv uspeh akcije, pripoveduje France Kralj:

»Ponovno smo skrbno preučili položaj. Vztrajal sem, da mi iz Viča pošljejo 10 zanesljivih, toda popolnoma neznanih ljudi zato, ker bi medsebojno nepoznavanje ljudi zagotovilo tajnost in sigurnost akcije. Zahteval sem, da morajo biti vsi oboroženi,

s seboj pa naj prinesejo tudi zadostno količino eksploziva, zažigalne vrvice in detonatorje. 5. decembra proti večeru sem prišel na dogovorjeno mesto in v veliko veselje ugotovil, da je tam vseh deset tovarišev.«

Ko so si izmenjali pozivne znake, so se previdno napotili v strojnico. Delavce, ki niso bili udeleženi pri akciji, so pravočasno opozorili in odslonili in ko je bila strojnica minirana, so opozorili tudi delavce drugih oddelkov, naj se nihče ne približa miniranemu kraju. V trenutku, ko so bili izvajalci akcije že zunaj tovarniške ograje in so bežali na vse strani, je v gluho noč odjeknilo nekaj zaporednih detonacij.

Ko je Kralj drugo jutro prišel v strojnico, kamor ga je poslal obratovodja na čiščenje razbitin, je tam videl pravcato razdejanje. Steklena streha je silna eksplozija raznesla na drobne kosce, medtem ko je bila parna turbina tako hudo poškodovana, da je bila samo še za odpad. Tudi generatorji so bili popolnoma uničeni. Samo parna lokomobila je ostala nepoškodovana, ker mina, podtaknjena podnjo, ni eksplodirala.

Razdejano strojnico si je naslednjega dne ogledala posebna komisija, ki so jo tvorili strokovni izvedenci in viso-

ki okupatorski oficirji. Med drugimi si je mesto razdejanja ogledal tudi visoki komisar za Ljubljansko pokrajino Emilio Grazioli.

Nekaj dni za tem so dve tretjini delavcev začasno odpustili, oziroma poslali na dopust. Ker je bila pomoč iz sklada za nezaposlene takrat zelo skromna, je bilo sklenjeno, da se odpuščenim delavcem dodeli iz sredstev OF pomoč v višini mesečnega zaslužka, in to za nekaj mesecev.

Po tej sabotažni akciji je okupator v tovarni zelo poostрил varnostne ukrepe. Tovarni je bila dodeljena stalna posadka tridesetih vojakov, ki so v tovarni tudi stanovali. Kmalu za tem so aktivisti v tovarni dobili nalog le-to za dalj časa onesposobiti. Seveda je bilo sedaj nalogo mnogo težje izvesti. France Kralj

in drugi tovariši so morali eksploziv in ostali material po delih prenesti v tovarno, ker je bila kontrola pri vratih zelo stroga. Kljub temu je uspelo pretihotapiti kar 72 kosov trotila (vrsta močnega

eksploziva), medtem ko je preostali eksploziv med odpadnim papirjem in pri zadnjih vratih prepeljal v tovarno Pepe SNOJ.

Levji delež odgovornosti pri vseh pripravah za izvedbo sabotažnih akcij v kemični tovarni Moste je nosil Ivan Bratko. On je tudi seznanil Kralja z Nandetom KAVČIČEM, ki je veljal za strokovnjaka za izdelavo min in samosprožilcev. Ustrezne pločevinaste zaboje za mine so izdelali v tovarni Saturnus. Ko so bile vse priprave za drugo akcijo končane, tovarna pa tik pred pričetkom ponovnega rednega obratovanja, je bilo sklenjeno, da se akcija izvrši v noči od 16. na 17. februarja leta 1942; njen namen uničiti vakuumsko postajo, ki je tovarni pomenila prav toliko kot srce za človeka. Zato ni čudno, da so jo fašisti tako skrbno stražili noč in dan. Zaradi tega je bila tudi nastavitve min izredno težavno in tvegano dejanje. K sreči so imeli delavci dostop v ta oddelek; edino v njem je bila namreč topla voda za umivanje in za druge potrebe.

16. februarja popoldne je Kralj skupaj z Ivanom Aličem, ki je bil v kotlarni kurjač, podtaknil mine. Ure na minah je pozneje navil in naravnal Alič sam.

Točno ob pol štirih zjutraj je odjeknila strahovita eksplozija. Njen učinek je bil tako močan, da so bili kotli močno poškodovani, celotna stavba pa razmajana. Okupator je ocenil, da je moralo biti podtaknjenih najmanj 60 kilogramov močnega eksploziva.

Tovarna poslej več kot leto dni ni redno obratovala. To je bil težak udarec za okupatorja, Moščanom pa je dajal novih moči in spodbud za nadaljnje akcije.

MARJAN ROŽANČ

Moje Moste

Nadaljevanje in konec

Moje razglabljanje o Mostah sem pripeljal z zadnjim spisom nekako h kraju. Točneje: nekoliko splošni in načelni okvir razglabljanja, ki sem si ga izbral, sem nekako izčrpal in zašel z njim v tako megleno sfero, da že nisem več vedel, kaj naj bi sploh še napisal. Kot zanalasč pa sva te dni dobila z Dušanom Petrovičem, prizadevnim moščanskim turističnim delavcem, ki me je zaprosil, naj napišem besedilo za turistični prospekt o naši, vzhodni okolici Ljubljane, ki da ga že dalj časa pripravljajo. To me je postavilo iz abstraktnih meglenic nazaj na zemljo, v sredo živih Most.

Povedati pa moram, da me zbrano slikovno gradivo za turistični prospekt o Mostah ni prav nič navdušilo. Ko sem se doma sklonil nad podobice, ki mi jih je dal Petrovič, niti pri najboljši volji nisem vedel, kaj naj bi k njim napisal; v meni ni vzplamtela niti najdobjeja prijateljska iskrica. Spričo teh slik sem bil Moščan, ki mu je zmanjkalo besed o Mostah — ali pa te slike sploh niso prikazovale Most. Razen znanega spomenika na Urhu, so bile vse te podobice pač slikovite, prijetne, turistične, a vendarle podobice, ki bi jih lahko posneli kjerkoli na svetu in

za katerikoli turistični priročnik. Ali vzhodni del našega mesta res nima nikakršne zemljepisne posebnosti, sem se vprašal, nikakršne zgodovine, sploh nič enkratnega in v sebi sklenjenega, celovitega in značilnega, kar daje krajem obeležje in brez česar ni in ne sme biti turističnega prospekta, še manj pa turizma? Ali res živimo v tako praznem prostoru? Vendar se nisem vdal malodušju. Seveda imajo tudi naši, vzhodni predeli Ljubljane vse to, sem si rekel, samo poiskati je najbrž treba, izbrskati iz pozabe ali izkopati izpod naše dnevne površnosti in slepote.

V zavesti vsakega »kulturnega« Slovenca in še posebej Ljubljančana, se pravi v zavesti vseh slovenskih potencialnih turistov živi vzhodna okolica Ljubljane predvsem kot »Murnovo polje«, kot vsakodnevno sprehajališče in kraj sanjarjenja tega našega za naravo najbolj občutljivega pesnika. To je kratko malo pot, ki vodi »od cukrarne prek Codelijevega parka do Štepanje vasi, od tam pa po polju ob tihotni Ljubljani do Fužin in fužinskega gradu, do Marije Device v Polju in vse do Svetega Urha in Janč.« Prav tu je Josip Murn Aleksandrov spesnil svoje najlepše pesmi, prav tu se je slovenski človek

najbolj nastežaj in najtenkočutnejše odprl naravi, kar tudi s turističnega vidika ne more biti postranskega pomena. Ti kraji torej vsekakor imajo nekaj, imajo svojo poezijo. In da bi to dokazali, nam ni treba ponatiskovati Murnovih pesmi, ampak nas zadovoljijo že opisi Murnovih sprehodov izpod peresa njegovega prijatelja dr. Ivana Prijatelja, ki za vzhodno okolico Ljubljane ni bil nič manj dojemljiv, opisi narave, ki jim skoraj ni enakih v slovenski literaturi.

»Ko sem bil lansko jesen v Ljubljani,« piše dr. Ivan Prijatelj v svojem eseju o Josipu Murnu, »sem obiskal ta kraj, da si osvežim spomin nanj. Če kreneš od stare cukrarne nizdol ob Ljubljani, si z nekaj koraki precej na deželi. Na levo daljen razgled v polje, kakor jih je malo na Slovenskem, na desno kmetijske hiše, naslanjajoče se tiho in skromno na Golovec, a pred teboj njive, njive, njive... Samo Codelijev grad in cerkvico Božjega groba vidiš na njih, kakor okamenela potomca onih dveh stanov, ki sta živela sredi naših polj, pa jih nista nikoli obdelovala. Takoj za zadnjo mestno hišo se pričnajo polja in grede na obeh straneh pota prav dol do onega mesta, ki je kakor morebiti noben drugi kot na Slovenskem sposoben, da vzbuja v mladem človeku fantazijo: Fužine. Tu stoji grad z mostom pred vrati in starinskimi grbi odspred — ves v zelenju in goščavi,

podoben začaranemu gradu, ki je v njem spala Trnuljčica. Pred gradom je velik gosposki park, hladen, vlažen in gost. A pod gradom šumi, bobni in se peni voda, zaganjajoč se ob otčič in gledajoč ga kakor besen pozoj. Toda drevje na otoku je prepreglo zemljo in kamen s fantastično zavozlanimi koreninami, sto in sto rokami braneč svoja tla pred elementom. Neprestano se bojuje z njim. In noč in dan se vrši ta boj in brez obstanke klockota voda v podmolih. — Znameniti gosti in dostojanstveniki, ki so obiskovali v prejšnjih stoletjih Ljubljano, so prihajali v spremstvu ljubljanskih mestnih očetov sem dol gledat in še čuditi. Imele so boljše čase Fužine: cesarje so videle in kralje.«

In še piše dr. Ivan Prijatelj: »Blizu je vasica ob cesti, potem pa je še malo nižje zopet cerkev: Devica Marija v Polju. Pravzaprav je tu vse v polju.

Tukaj okrog stanujejo čudni ljudje. Po telesu so močni kakor kmetje, a obraza so bledega. Moški so plavalasi in nosijo v mesto perilo kakor ženske. Vsem se pozna bližina mesta, nobenega koščaka ne dobiš med njimi; vse na njih je izglačeno in omehčano. Celokadar so robati, niso kmetiško robati, ampak populični. Pred menoj kopljejo ženske krompir, gizdavo se pripogibljejo in pokukavajo izpod rut, ali jih gledam. Vidno pazijo, da jim lepo pada krilo po nogah. Na klopi za fužinskim parkom sedim. Na večer gre.

Sončni žarki trepečejo med starodavnimi alanti grajskega parka, odskakujejo od lista kakor solze. Bori pred blazinico so polni trde, trpke lepote; sinje kot nebo so njih krone, krepko rjava so debela odspodaj. Od strani je viden košček Golovca, pobarvan z vsemi barvami jesenskega listja. Dišečo, domačo zemljico čutiš okrog sebe, plodno polje, a tam odspred se žare gorenske gore in vabijo. Tudi tam so naša polja, pa svobodna in brez mesta v bližini.«

Torej je nekaj v tej naši vzhodni okolici Ljubljane, nekaj starodavnega in lepega, kar nam vzbuja domotožen spomin: Codelijev grad in park, Štepanja vas z Golovcem, Fužine. In vsak turistični prospekt bi bil zgrešen, če ne bi poskušal približati ljudem vsega tistega, kar je v tem predelu slovenske zemlje novega in zanimivega; še bolj pa bi bil ponesrečen, če bi vsaj ne poskušal oživiti vsega tistega, kar je v tem predelu slovenske zemlje privlačnega bilo in kar še naprej ostaja kot najprivlačnejše in najznačilnejše, se pravi Codelijev park, Štepanja vas z Golovcem in Fužine, in to ne glede na to, v kakšnem stanju so ti kraji in objekti danes. Ali pa morebiti prav zato. Tu je namreč dom preverjena značilnost in zanimivost vzhodne Ljubljane, tu in nikjer drugje tičijo potencialne možnosti bodočega turizma v naših krajih.

In te vrstice naj izzvenijo kot napotek.

Vevških 70 let

Poustvarjalne težnje človeštva so toliko stare, kolikor staro je človeštvo samo. In kolikor bolj se je človeštvo razvijalo in diferenciralo, kolikor bolj se je razvijala in diferencirala tudi ustvarjalna kultura, toliko se je v ta proces vključevala tudi reproduktivna kultura kot eden treh dejavnikov ustvarjalne kulture nasploh: poleg še ustvarjalne moči kulturnega potenciala in stopnje razvoja ustvarjalne svobode.

Ni slučaj, da je bila kultura slovenskega človeka dolga stoletja zožana na anonimnost ljudske tvornosti, saj je bila prav tako dolgo vezana na družbeno nerazvitost in zadrževana z okovi duhovne nesvobode. Prav tako pa ni slučaj, da se je že z razvojem fevdalizma, posebno pa kapitalizma začela širiti tudi poustvarjalna kultura. Bila je le odraz skromnih razmer v primerjavi z drugimi, predvsem državo-tvornimi narodi, pa tudi z vsemi perspektivami prebujajočega se delovnega človeka.

Prav zato tudi ni slučaj, da se je, z razvijajočo papirno industrijo na Vevčah razvijala tudi skrb delavskega razreda za rast vsesplošne družbene — torej tudi

Ob začetku I. svetovne vojne je bila vpoklicana nad polovica godbenikov in orkester je moral z delom prenehati, v društvene prostore pa se je naselilo vojaštvo z vojaškimi šivalnicami. Takoj po vojni pa je orkester ponovno zaživel in štel tedaj kar 36 članov. Prvi važnejši njegov nastop v tej formaciji je bil vseslovenski orlovski zlet v Mariboru, nato v Železni Kaplji in v drugih koroških krajih ob plebscitu. Delo je teklo nemoteno, strokovni napredek je bil viden.

Neumorni predsednik in tedanji kapelnik Feliks Svetek je vodil orkester lepo, marljivo in pametno.

V letu 1932 pa sta se tudi na Vevčah ostro ločili dve

poljski osnovni šoli, a od tu so ga pristaši JRZ kmalu izgnali in Svetkova delavnica je ponovno sprejela svoje godbenike.

V avgustu 1940. leta se je godba preselila v prostore papirniške jedilnice in spet prešla svoj »rojstni kraj«. Tu jih je v neumornem delu prehitela okupacija. Nekaj mesecev so še imeli vaje, potem pa so z delom prenehali. Dramatičen je bil sklep godbenikov o prenehanju delovanja meseca marca 1942. Predsednik Svetek je godbenikom obrazil, da med okupacijo godba ne more obstajati, ne da bi se kompromitirala z javnimi nastopi. Čas da je težak in ni v skladu z delovanjem godbe in zavestjo godbenikov. Ko bodo okupatorji pregnani, bo godba ponovno zaigrala.

VEVŠKA
PIHALNA
GODBA

kulturne — osveščenosti. In socialdemokratska organizacija papirniških delavcev je že 17. maja 1899 spregovorila tudi o ustanovitvi godbe na pihala. Še isto leto so nabavili instrumente in začeli z rednimi vajami. Ni bil majhen dogodek za bližnjo in daljno okolico, da je že avgusta leta 1900 godba prvič javno nastopila. Prvi godbeniki so bili: Alojz Fink in njegov brat Franc, Franc Rupret, Janez Jeriha, Lojze Šetina, Jakob Meljo st., Velkavrh in še štirje godbeniki, ki pa danes njih imena niso več znana. Namen godbe je bil sodelovati in vseh delavskih in podobnih prireditvah. Tedanji direktor papirnice saksonist Nemec Tithel je bil za glasbo vnet, zato je poklical nekaj novih delavcev — godbenikov iz Gratweina, ki so pomnožili skromne vrste ustanoviteljev godbe in ta je počasi napredovala.

Vse do leta 1908 je delo v orkestru teklo nemoteno, potem pa je zaradi neznanih vzrokov zamrlo; glavni vzrok je baje bil, da se je tedanji kapelnik Temišelj odselil. Godba je začela nazadovati in tudi zanimanje socialdemokratskega društva zanjo je ponehalo. Instrumente je kupilo prostovoljno gasilsko društvo Kašelj — Zalog. A godba tudi tam ni uspevala. Že naslednje leto je instrumente kupil tedanji poljski župnik Müller, z instrumenti vred pa so prešli v bivše Prosvetno društvo tudi godbeniki, zlasti tisti, ki jim je muziciranje prirastlo k srcu. Tako je postal orkester sestavni del tedanjega telovadnega društva Orel. Tu so godbeniki sodelovali na telovadnih nastopih, veselicah, sprevedih in drugih prireditvah.

struji: delavci z naprednim revolucionarnim mišljenjem in skrajno desničarska konservativna skupina. Do vidnih in ostrih sporov je prišlo na »diskusijskih večerih«, kamor so hodili predavati Jože Brilej, Marjan Dermastia, Marinček in drugi. Ko so desničarji ugotovili, da zagovarjajo predavatelji socialistično ideologijo, so na izredni seji zahtevali prekinitev teh večerov, razčiščenje pojmov in članstva. Nasprotja so se zaostriala in godbeni odbor je predlagal svojim članom kolektivni izstop. Ta slep so tudi uresničili — odpadla sta le dva člana, ki sta pozneje stopila v belo gardo.

Težave z instrumenti so rešili z nabiralnimi akcijami. Sami člani so zbrali 9.580 dinarjev, vas Vevče je zbrala 4.000 dinarjev, manjše vsote pa so godbeniki dobili po drugih vaseh in iz Češke je kmalu prispela nova garnitura instrumentov. Ohrabreni s tako finančno, pa tudi z moralno podporo, so člani navdušeno začeli s ponovnim delom. Čeprav niso imeli ustreznih prostorov za vaje, so se radi zbirali kar v mizarski delavnici Feliksa Svetka. Tudi za sestanke je bila mizarska delavnica kar pravo zatočišče. Godbeniki so pripravili nova pravila, dosegli dovoljenje oblasti in 19. 2. 1936 prejeli dovoljenje za Glasbeno društvo Polje. Na ustanovnem občnem zboru mesec dni pozneje je bilo sprejetih 30 rednih in 21 podpornih članov. Po pravilih društva so imeli tudi ustanovne člane, med katerimi sta posebej znana in zaslužna Edvard Repek (leta 1942 padel v NOV) in Franc Oblak — oba z Vevč. Društvo je sicer dobilo v uporabo prostore v

Tako je orkester nastopil svoj kulturni molk. Instrumente so godbeniki poskrili doma, notni material pa shranili v tovarni. Poleti 1942. leta je OF organizirala prevoz instrumentov na osvobodeno ozemlje, skupno z omaro pa je bil oddan tudi notni material...

Komaj so utihnili strelji, že je najstarejši in najagilnejši član godbe Feliks Svetek zbral godebnike in že tretjič je godba našla zatočišče v njegovi delavnici. Instrumente so dobili deloma pri sosednji šmarski godbi, ki je razpadla, deloma pa pri zadvorški Svobodi. Sprva je bila skupina tako majhna, da je bila potrebna stroga disciplina, kajti že brez enega člana orkester ne bi mogel nastopiti.

Danes je papirniški pihalni orkester domala prerastel samega sebe. Opravlja kulturno poslanstvo v kraju, občini in zunaj nje in lahko trdimo, da je na tem področju najagilnejša skupina. V svojem sestavu ima tudi dva zabavna ansambla.

Redek jubilej neumornega in vztrajnega delovanja papirniškega pihalnega orkestra ni samo praznik godbenikov, ampak tudi celotnega kolektiva, okolice ali morda celo praznik občanov. Dejstvo, da to praznovanje sovpada s praznovanjem 25. obletnice osvoboditve, oba dogodka le še plemenjuje. Neumorno in vztrajno delovanje orkestra pod organizacijskim vodstvom Naceta Zajca in strokovnim vodstvom Franca Grebenška je privedlo orkester do skladne glasbene skupine, ki jo ob njenih nastopih človek posluša z veseljem in prijetnim občutkom.

Previharili smo viharje

Petindvajset let je minilo, odkar je utihnilo streljanje in se končala največja morija, kar jih pomni zgodovina človeštva. Za jugoslovanske narode posebej za slovenski narod je minula vojna pomenila biti ali ne biti. Vsiljen nam je bil boj na življenje in smrt. To je bila totalna vojna, vojna brez usmiljenja.

Uradno se je svetovno klanje začelo 1. septembra leta 1939, ko je Hitlerjeva soldateska napadla Poljsko. Štiri leta smo bili (nekateri narodi še dlje) priča grozljivim prizorom, ki so po svojih razsežnostih in uporabi sredstev množičnega ubijanja daleč prekašali klanje Atilovih in Džingiskanovih hord. Pokalo in bobnelo je (z redkimi izjemami) po vsej zemeljski obli, upepeljena in do tal porušena so bila nekoč cvetoča mesta, trgi in vasi in z njimi vred pokopani in uničeni nešteti spomeniki kulture in civilizacije, ki so jih človeške roke gradile skozi stoletja. In kar je najhuje: v tej splošni kataklizmi je za vedno izginilo na milijone ljudi in še toliko jih je ostalo pohabljenih za vse življenje.

Potem smo pljunili v roke, zgrabili za krampe in lopate, da bi čimprej zacelili hude rane, ki nam jih je prizadejala vojna vihra. Ni nam bilo lahko! Morali smo narediti iz navidez nemogočega mogoče, da bi sedanjim in bodočim generacijam zagotovili lepše življenje. Ob nenehnem pomanjkanju in samozatajevanju smo trdo in vztrajno delali. Naporno učenje, utrudljivi sestanki, udarniško delo, zraven pa še kopica drugih obveznosti je ljudi, ki so že tako ali drugače nosili na svojih plečih breme narodnoosvobodilnega boja, izčrpavalo, čeravno niso nikoli rekli: Utrujenji smo! in dobršen del jih še danes aktivno dela.

Nemalokrat so posamezni aktivisti od izčrpanosti nemočni obležali. Nismo poznali ne praznika in ne nedelje, medtem ko je bil delovni dan ponavadi izpolnjen z delom od zore do poznega večera. Urica prostega časa je bilo že pravo razkošje.

Pravijo, da zgledi radi vlečejo. Samo žal prej slabi kot dobri. Če bi si dobršen del današnje predvsem mestne mladine navzel tistih delovnih navad, ki so odlikovale povojne aktiviste — čeprav ob današnjih bistveno spremenjenih pogojih —, bi bila to najlepša oddolžitev in nagrada tem ljudem ob 25-letnice osvoboditve.

Seveda se nam zdi tak tempo dela nekaj nemogočega in preživelega, kot se nam zdi nerazumljivo in pretirano početje nekaterih mladih, ki ure in ure presedijo po lokalih in od dolgočasje bulijo v strop ter v brezdelju zapravljajo dragoceni čas. Iz različnih družbeno pogojenih vzrokov del mladine danes ni ustvarjalno motiviran. Če bi bil, bi bilo manj kraj avtomobilov, manj objestnih napadov na mirne ljudi, manj alkoholikov in narkomanov in podobnih ekscesov, ki jih dnevno uprizarjajo tisti mladi ljudje, ki so že zašli ali pa so na tem da zaidejo na stranpota.

Mi pa že ponavadi radi prehajamo iz ene skrajnosti v drugo. Od nekdanj pretiranega aktivističnega dela smo se zatekli k brezbrizni apolitičnosti in se predali lahkotnemu malomeščanskemu zadovoljstvu. V ospredje se je z vso vnemo prirnila sla po lagodnem življenju, trenutnih užitkih in plehki zabavi. Včasih ima človek občutek, da ljudje nimajo več kriterijev in meril za to kaj je dobro in kaj slabo. Čim bolj je osladno in plehko, tem bolj vleče. V greh in nesmišlj si pa štejemo, če se je treba udeležiti (enkrat ali dvakrat na leto) zbora volivcev, sestanka osnovne organizacije ZK, obiskati na domu ali v bolnišnici bolnega sočloveka in stanovskega tovariša, pomagati na noge nekemu društvu, ljubiteljski gledališki skupini ipd. Zato ker to delo ni plačano, tudi ni vrednoteno. Bolje je oditi na izlet kot sedeti v zakajeni sobi. Od tod tudi tako značilna odtujenost, ki je postala že prava rakava rana sodobne družbe. V tem se čuti pravcati paradoks: ustvarili smo velike gmotne dobrine, ki pa nas vse bolj odtujujejo in razdvajajo. Podoba je, da čim bolj nam gre in čim manj smo ogroženi, tem bolj se oddaljujemo drug od drugega. Zapiramo se vase, v svoji egoistični svet, ki v svoji bedni slepoti vidi le danes in ne razmišlja o tem, kaj bo jutri.

Vevška pihalna godba ob otvoritvi rekonstruiranega cestišča v Štepanji vasi

Ivan Bratko

Človeške odlike moščanskega delavstva

(Ob petindvajsetletnici osvoboditve)

Moste nimajo burne revolucionarne tradicije, ki bi preklepevala štrajkov, demonstracij, krvavih spopadov s policijo in barikad. S tako zgodovino se ponašajo milijonska delavska središča širom po Evropi in do neke mere tudi naši rudarski revirji.

Pa vendar so bile delavske Moste v krepko oporo revolucionarnemu gibanju v Sloveniji, tako delavskemu kot nacionalnemu. Ko sem delal kot ilegalce v tem »rdečem predmestju«, sem pogosto premišljal, odkod moč tega majhnega kraja, ki sem jo vedno čutil in je ni podcenjevali. Kakšen je značaj in temperament delavskega gibanja v

zirnega izžemanja, se je dvignila na visoko raven in postajala najbolj dragocen »kapital«. Pa **treznost, razumnost in samostojnost**, odlike, ki so bile vedno prisotne pri ocenah položaja in pri odločitvah, saj so se izoblikovale v nešteti drobnih praskah z mojstri, s »češkimi valpti«, z lastniki in s priganjači iz uprave. Mržnje do zatiralcev, ki so gledali v delavcih dejansko sužnje in so jih spočetka celo tudi pretepali, je bila vsajena globoko v ljudeh. Le ponekod so še prevladovali patriarhalni »družinski« odnosi v tovarnah (na primer v Hribarjevi tekstilni), a tudi tu je v neusmiljeni vojni prišlo do preobrata. Drugod so imele delavke religiozne težave, ki jih je bilo treba obzirno osvetliti. Pobožne delavke, ki so gledale v lastniku tovarne svojega drugega očeta, so — ne glede na vse to — odnašale iz tovarne proizvedeno blago za potrebe narodnoosvobodilnega boja (za lastnikovim hrbtom seveda) in nazadnje še same odšle v partizane. Mogoče je prihajalo drugod, v velikih delavskih središčih po svetu, do mnogo elementarnejših izbruhov nezadovoljstva, zanesa, mržnje in obupa, toda prihajalo je tudi do hujših depresij in do apatije, zlasti po neizogibnih porazih v razrednem boju. Le redkokdaj so bili ti veliki nastopi kronani s trajnim uspehom. Oboroženo z omenjenimi posebnimi odlikami se je naše številčno šibko delavstvo podzavestno čuvalo, ohranjalo moralo in se napelo do zadnjih moči v odločilnem času — v osvobodilnem boju. Tedaj je razkrilo ves svoj odpor do kapitala in do osvajačca, zrelost in organiziranost.

Pa tudi tedaj je ostalo v Mostah na zunaj vse mirno. Delavci v tovarnah so se podtalno, neopazno organizirali. Okrog 100 odborov OF je štel

rajonski odbor na višku organizacijskega poleta — spomladi leta 1942. Stotine delavcev so po nevidnih kanalih odhajale v partizane. Samo tu in tam je prišlo do bučne eksplozije, ko je kot vulkan bruhnilo na površino, kar se je kuhalo pod zemljo. Tako je bilo uničenje kemične tovarne, ki je bila edini vojni gospodarski objekt v vsem okolju. Pa še to so izpeljali z zvijačo, en sam človek — Franc Kralj — je v glavnem opravil vse, a to mojstrsko, z znanjem, učinkovito. Tudi ta primer karakterizira delavsko gibanje v Mostah, ki ima neke naše tipične nacionalne in revolucionarne odlike.

Moste so del Ljubljane. Številni vodilni nacionalni delavski kadri so se razvili v moščanskih tovarnah. Tudi pozneje, ko niso več delovali v domačem kraju, so vplivali na gibanje doma. Zveze z intelektualci marksisti, ki so delovali v Ljubljani, so bile stalne in številne. Prihajalo je do vzajemnega bogatenja in do prijateljstev, ki so bila koristna za obe strani. Znano je, da so bili voditelji partije Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Tone Tomšič, bratje in bratranci Kraigherji in drugi v najtesnejši zvezi z delavci, ki so prihajali iz moščanskih tovarn. To so bili Luka Leskovšek, bratje Stoparji, sestre in bratje Mačkovi, Angelca Ocepova, Tone Dolinšek, Lojze Nusdorfer in mnogi drugi. Nikjer v Sloveniji ni bilo tako trajne in močne povezave med intelektualci marksisti in delavci kot v Ljubljani, v Mostah. »Moste« so bile pravi most med njimi. Res pa je, da je bilo tu najugodnejše vzdušje za take mostove.

Ko so me dodelili na delo v Moste, spomladi 1941, je bil ta kraj »izprazen«. To se pravi: vsi znani, »kompromitirani« revolucionarji so ga zapustili in odšli kot ilegalci na delo v Šiško ali drugam, kjer jih niso poznali, ali pa v osrednje organe vstaje. Mene pa v Mostah ni nihče poznal, razen novih znancev, s katerimi sem dobil prvo zvezo. Se Lado Kozak, ki je pred kratkim kupil majhno hišico v Mostah — tam so se sesta-

jali in živo debatirali vplivni vročerni partiji: študent Maks Strmečki, inženir Jože Marentič, bratje Kovačiči, industrijalec Line Zagar, urednik Ivan Kreft in mnogi drugi iz vse Ljubljane — je kmalu po zasedbi izginil na drug konec mesta. Često sem se vozil s kolesom mimo njegove nekoč hrupne hišice, v kateri sem bil reden gost, zdaj pa je žal v njej samevala postarna zvesta Kozakova pomočnica.

Pri delu in v razgovorih pa sem občutil, da so bili po sili odsotni še kako prisotni! Delo je namreč potekalo laže in besede so padale na že pripravljena tla. Poleti 1941 v moščanskih tovarnah, razen v tovarni kleja, ni bilo partijskih organizacij, jeseni in na zimo 1941 pa smo jih ustanovili v vseh tovarnah in marsikje na terenu. V Saturnusu je bila tedaj ena sama partijka — Francka Kraljeva; čez pol leta jih je bilo že 20, med njimi Vida Pregarčeva, ki je končala herojske smrti. Delavci so se sedaj dokončno odločili za vstop v partijo, o kateri pa so že dolgo marsikaj vedeli. Prisostvoval sem poletu revolucionarnega gibanja, ga občudoval in ga organiziral, pripravili pa so ga

na. Na začetku sem imel sestanke navadno pod večer, pozneje pa tudi čez dan in nazadnje že vsako popoldne. Dopoldne z Borisom Kraigherjem, ki je bil sekretar okrožnega komiteja, in z organizatorji specialnih služb (obveščevalci, tehniki po tiskarnah, narodni zaščitniki, organizatorji sabotaž, blagajniki in drugi), popoldne in zvečer po šihlu z delavci iz tovarn in vasi. Tudi teror se je stopnjeval v skladu z valovi revolucionarne plime. Poleti 1941 sem često spal na senu pri kmetih v Zasavju in se lahko hodil kopat na Savo, na nasprotnem bregu so se med grmovjem potikali zeleni Reichwehrovci, pozimi 1942 pa so obdali Ljubljano in posamezne rajone z bodečo žico, gibal sem se mnogo teže in na mnogo bolj omejenem prostoru. Prespal sem, kjer sem nehal s sestanki, zdaj na Kodeljevem pri Ivanu Zidanu ali pri Jožetu Levstiku, zdaj v Jaršah pri kakem aktivistu, zdaj na senu v napol zidani napol leseni uti sredi Sela. Danes sem imel sestanek z nekom, ki so ga jutri aretirali, ubili na cesti ali pa smo ga mi poslali v partizane. Ljudje so se zelo spremenili, pa tudi njihove usode so bile vsak dan na kocki. Naše vrste na terenu so se redčile iz dneva v dan. Nazadnje so aretirali tudi mene, ker so pač množično aretirali vsakogar, kogar so pri racijah zalotili na ulici. Odpeljali so me v Gonars kot sumljivca, o katerem pa niso vedeli ničesar. V Mostah sem živel pod tujim imenom, kar ni rešilo samo mene, temveč tudi mnoge druge. In tako so se Moste počasi »izpraznile« dobesedno — delavci so odhajali v zapore in v partizane, zlasti mlajši ljudje, v tovarnah je ponekod zavlada tišina.

Moste pa niso samo del Ljubljane, tudi del Slovenije so. V Sloveniji živi na majhnem teritoriju narod, ki je še na tem ozemlju močno razkropljen in ga je vsega za milijon in pol, to je: za del velikega, impulzivnega, udarnega večmilijonskega mesta. Taktika vstaje je morala biti prilagojena našim razsežnostim in močem, zlasti če pomislimo, kako mogočni imperialistični sovražniki so nas obkrožali. Delavske Moste so to odlično razumele. Odtod prav takšne lastnosti delavstva in njegovega gibanja, kakršne so mu zagotovile uspeh in o kakršnih smo razmišljali na začetku tega spominskega zapiska.

Ta izročila, ki jim gre hvala za sedanjost, te človeške odlike moščanskega proletariata, niso nevažne za prihodnost.

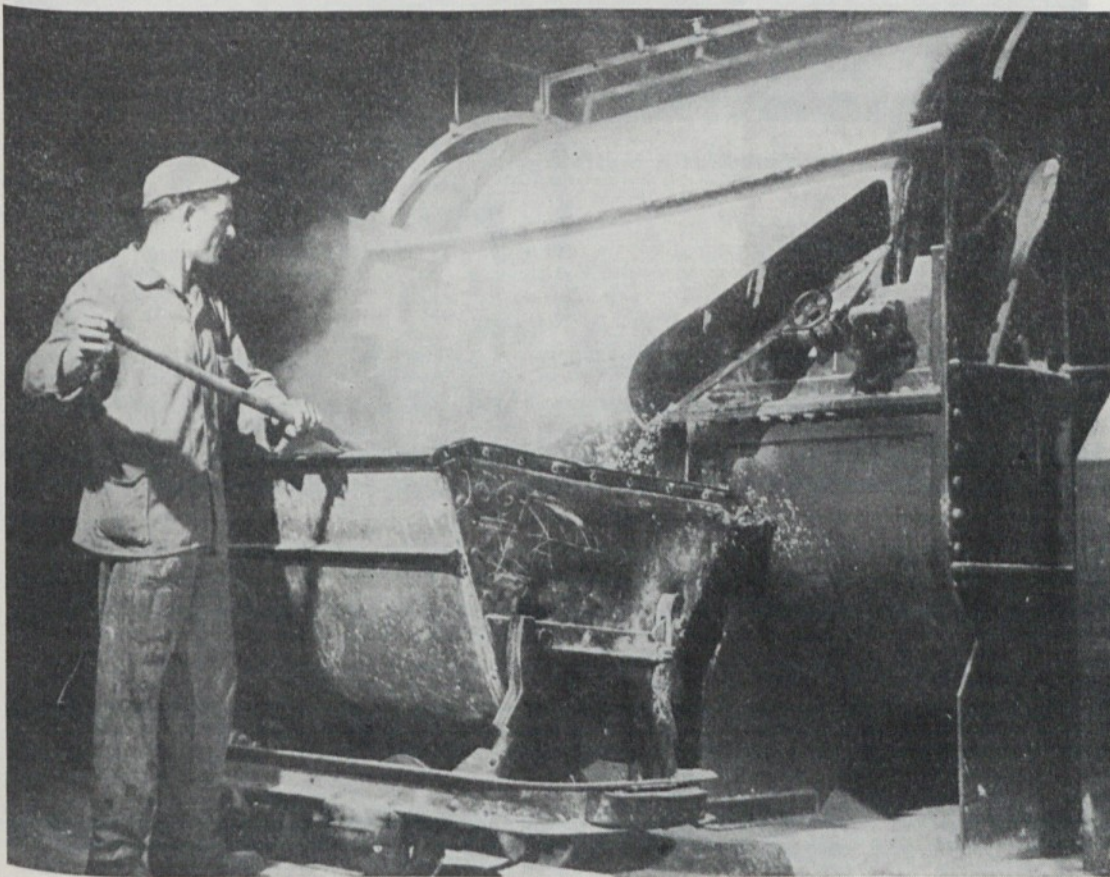

drugi, ki so bil odsotni. Mogoče so se kje drugje veselili poleta, ki sem ga pripravljati tudi jaz. Leta zasedbe predstavljajo vrh revolucionarnega gibanja v Mostah, ki so se tedaj uvrstile med kraje, na katere smo bili najbolj ponosni. Tudi tu ni šlo gladko — brez omahovanja, bojzani in zaletavanja ne gre nikjer — toda vsega tega je bilo manj kot marsikje drugod.

Vstaja je dozorela počasi, komaj vidno, v skladu s karakterjem ljudi, ki se je postopoma vživljal v novi čas pa v skladu s politično taktiko partije in Osvobodilne fronte. Prve mesece sem imel manj opravkov, zvez je bilo razmeroma malo. Ritem dela pa je naraščal od tedna do ted-

Mostah, kamor se je stekala delovna sila iz prostranega zaledja od Zasavja do Pugled gore, z barja do viškega predmestja? Tu se je zbiralo in osredotočilo delavstvo iz širše ljubljanske okolice, kar je seveda stopnjevalo njegovo moč. A ni bilo samo to. Vmes so bile človeške odlike, ki so postajale odločilne. Vzemimo na primer — **vztrajnost**. Delavstvo je postalo v dolgih desetletjih stalen in vztrajen razredni dejavnik, s katerim si lahko vedno računal, v vojni in v mirnem razdobju, v sindikatu in v organizaciji narodnoosvobodilnega boja. S **trdnostjo** in z **neomahljivostjo** je bilo podobno. Podkupovalci in sleparji, ki so jih uporabljali podjetniki, so pretežno ostajali sami in osramočeni. Delavska zavest, ki je bila posledica brezob-

Kemična tovarna Moste: delavec pri belem filtru

ŠOFERJI — POZOR!

Avto-šola AMD Moste

prireja redne tečaje za voznike motornih vozil za A-B-C-D in F kategorije.

Pouk je kvaliteten!

Obiščite nas in prepričajte se sami. Cene so konkurenčne.

Ob Ljubljani 36, telefon 310-415 in 310-414

V delu se je kalil

Čim bolj se oddaljujemo od prvih povojnih let, tem bolj blede spomin na veličino in razsežnost opravljenega prostovoljnega dela pri obnovi razrušene domovine.

Lahko rečemo, da je bila v tistih letih vsa Jugoslavija eno samo ogromno gradbišče.

Tudi v Ljubljani in pri nas v Mostah sta pela kramp in lopata domala od zore do mraka — brez oddiha.

Pričujoča fotoreportaža ima skromen namen — vsaj delno obuditi spomin na obdobje množičnih delovnih akcij v Mostah. Škoda, da nimamo fotografij tudi iz drugih krajev občine. Žal se je tega gradiva zelo malo ohranilo. In vendar tudi tle posnetki nazorno prikazujejo, s kakšno požrtvovalnostjo in delovnim pletom so se Moščani lotili dela.

Leta 1947 so prebivalci Most in Zelene jame s prostovoljnim delom obnavljali in urejali Trg zmage na prostoru med Vodmatsko in Ribniško ulico ter Pod ježami. Ko so bila dela zaključena, je bil prirejen velik miting, na katerem je zbrani množici spregovoril tedanji predsednik mestnega ljudskega odbora Ljubljana pisatelj France ALBREHT

Udarniškega dela so se poleg vojakov in mladine večkrat udeležili najmlajši Moščani in po svojih močeh pomagali svojim starejšim tovarišem

Pozdravni nagovor na mitingu je imela PAVLA FLORJANČIČ, sekretarka OF odbora terena Novi Vodmat in članica rajonskega odbora Moste

Množica Moščanov med govorom predsednika mestnega ljudskega odbora Ljubljana Franca Albrehta

Tudi pionirski pevski zbor terena Novi Vodmat je zapel nekaj partizanskih pesmi.

naš mladi rod

France Albreht med govorom

Tako je leta 1947 potekalo udarniško delo na Žagarskem vrhu. V ospredju Jože ŠMITEK, terenski brigadir in nosilec zlate in srebrne udarniške značke

Kar pogledajte te le vedre mlade obraze, ki nam pričajo, s kakšnim navdušenjem in delovno disciplino se je moščanska mladina lotila dela

Na mitingu je nastopil tudi ženski pevski zbor terena Novi Vodmat, ki ga je vodila SONJA POGACNIK

Zbrani množici je zaigrala železničarska pihalna godba. Na tribuni je videti Pavlo Florjančič v družbi z zastopnikom rajonskega OF odbora Moste Kreačičem

Nastopil je tudi moški pevski zbor

Ivan Slamberger, neumorni aktivist in delavec pri obnovi domovine. Čeprav 65-letnik, je bil tedaj eden najboljših brigadirjev pri prostovoljnem delu

Prostovoljnega dela so se udeležili tudi pripadniki JLA

Moščani v prvih povojnih letih

Konec vojne. Sovražnik je premagan. Svoboda.

Ljubljana je praznično zaživela. Ljudje so se oddahnili polni nad in upanja. Vendar tudi ti dnevi niso minevali brez solza, težav in bridkosti. Vojna je zarezala težke in velike rane deželi in mestu, posamezniku in družbi.

Da, vojne je bilo konec. Komaj pa so se polegli rezki streli in še nismo bili odložili orožja, ko se je bilo treba spoprijeti z novimi težavami in naporji, ki so prav tako terjali vse od nas.

Ljubljana je bila tedaj razdeljena na 10 četrti, le-te pa na terene. Četrtni LO so bili v Ljubljani najnižji organi oblasti, ki je zrastle iz Oslobojnih front.

Četrtni ljudski odbor Ljubljana-Moste je bil razdeljen na 7 terenov. V letu 1946 je imel 7.683 volivcev. Od 4. aprila 1946. leta je bila tajnica tega odbora, ki je štel 7 odbornikov, tovarišica Mimi Delkin-Ostaneč. Ta sposobna, prizadevna, skromna in neustrahovana delavka si je tudi pozneje v RLO zaslužila vsega priznanja.

Vsebinska dela ČLO je bila v glavnem naslednja: izvajanje direktiv MLO, dajanje predlogov MLO, organizacija prvih združnih trgovin — »NAPROZA« — organizacija državnih trgovin, urejanje ulic, razdeljevanje živilskih kart in industrijskega blaga, dodeljevanje skromnih podpor socialno najšibkejšim, prijavno odjavna služba, reševanje prošelj in pritožb v mejah danih pristojnosti, vzdrževanje in popravila šol, kulturno-prosvetnih domov in skrb za kulturno-prosvetno življenje, izvajanje agrarne reforme, sodelovanje pri izvajanju kmetijske politike, vključno obvezna oddaja in odkup pridelkov, ugotavljanje vojnih dobičkarjev in podobno, vse skladno z zakonom o LO iz leta 1946. ČLO v tem času tudi ni imel pravice samostojne nabave niti najnujnejših osnovnih sredstev ali opreme. Za to je bil pristojen MLO.

LETO 1947: V MOSTE GREŠ DELAT!

Dne 7. in 9. februarja 1947. leta je mestni komite KPS Ljubljana razpravljal s četrtinimi predstavniki in kadri za nove rajonske forume o novi upravno-politični razdelitvi Ljubljane. Ugotovljeno je bilo, da tedanja politično-upravna razdelitev Ljubljane ne odgovarja več, da so ČLO podružnice MLO, državni aparat izpred vojne in medvojne pa je treba preurediti in prečistiti ter postaviti v službo ljudske oblasti in ljudstva. Sklenjeno je bilo preiti na novo politično-upravno razde-

litev Ljubljane s 4 rajoni in 3 kraji. Novi RLO naj bi dobili večje pristojnosti in več samostojnosti, vključno skrb za zasnove in razvoj lokalnega gospodarstva.

Rok za pripravo predlogov in izvedbo te odgovorne naloge je bil zelo kratek: v 10 dneh je bilo treba izvesti priprave in se lotiti organizacije.

Dne 15. februarja 1947 je zabrnel telefon. Klical je MK KPS. Tako sem moral na razgovor, v katerem sem zvedel za premestitev v Moste. Ta je terjala tudi zamenjavo stanovanja. Bil sem brez vsega — razen vojaške uniforme, ki sem jo nosil še dolgo po vojni. Pri Smrdujevih sem imel opremljeno sobo. Z menoj so bili dobri kakor lastni starši. V Mostah sem težko dobil sobo. Pavla Florjančičeva in sodelavke so mi našle podstrešno sobico pri dobri družini Gradišek. Tovarišica Delkinova mi je s težavo nekje kupila najnujnejšo posteljnino. Vselil sem se. V sobi nisem našel potrebnega počitka. Tudi tistih nekaj uric, ki so mi bile na razpolago za spanje, nisem mogel spati. Stanoval sem v železniškem trikotu. Vsake toliko časa, je zgradba drhtela ob težkih tovorih in hrupu vlaka. Na to se nisem mogel privaditi. In vendar sem se pri Gradiškovih počutil kakor doma.

Dne 17. februarja smo imeli prvo sejo novo formiranega rajonskega komiteja KPS, ki je štel 8 članov. Reševali smo organizacijsko strukturo nastajajočih rajonskih forumov, vključno s pripravami za partijsko konferenco, sestavo in strukturo RLO, IO, OF, SKOJ in mladine, formiranje sindikalnega foruma in podobno.

Sedež RK KPS III Moste je bil tedaj v župnišču na Krekovi ul. 2. Tu je imel sedež tudi RLO. Mnoge urade smo imeli po zasebnih stanovanjskih hišah. Pisarna IO OF in RO AFŽ je bila v majhni kuhinji tega župnišča. Tudi kletne prostore smo spremenili v urade.

Nove gospodarske in politično-upravne naloge niso bile majhne. Vedeli smo, da jih bo mogoče izvesti le z dobri mi in sposobnimi kadri. Teh

pa ni bilo na pretek. Direktive, okrožnice in drugi zahtevki nadrejenih forumov s skoro nerazumljivo kratkimi roki, katere je bilo treba dosledno upoštevati, so se vrstile in kopičile. Znašel sem se v meni dotedaj neznanem kraju, med do tedaj neznanimi ljudmi in sodelavci.

Ob teh odgovornih nalogah in problemih sem se počutil kakor v veliki kočari, zvrhano polni z jajci, iz katerih mi gleda samo glava. Ob vsaki nepremišljeni kretnji bi se jajca zdrobila in nastal bi »šmoren«. Sam nisem vedel, kako bi zlezl iz te kočare. Vsako jajce je predstavljalo odrejeno nalogo, ki jo je bilo treba čim bolj izvesti. Vedel sem le, da imam ob sebi poštene, pridne in zveste sodelavke in sodelavce, ki me ne bodo pustili na cedilu. Medsebojno zaupanje je bilo od vsega začetka na višku. Složnost, red in disciplina, odkritosrčnost in medsebojna pomoč — vse to nas je vodilo k uspehom.

Nikdar ne bom pozabil svojih prvih sodelavcev, med njimi Fani Žagarjeve, Franca Židana, Šlambergerja, Kamnarja, Florjančičeve, dotedanjega predsednika Franca Gruma, tajnice Delkinove in drugih, s katerimi sem se nad 3 leti prebijal sredi velikih težav in naporega dela v Mostah.

PO LICIH SO JI POLZELE SOLZE: VZTRAJATI!

Prišel sem v novo delovno okolje, ki sem ga ob podpori svojih sodelavcev naglo spoznaval, kajti dotlej nisem poznal razmer, v katerih so živeli moji sodelavci in drugi. Združevalo nas je skupno delo in cilji. Skozi to pa sem spoznal tudi pritažene težave in probleme.

Pozno v noč sem delal v pisarni. Fani Žagarjeva je šla po končanem delu nekam na sestanek. Vračala se je proti domu in spotoma zašla s Francem Židanom v mojo pisarno. Bil sem utrujen. Kopica aktov je ležala na mizi. Roki za izvedbo in rešitev so bili navadno kratki. Molče je stala ob meni. Oči so ji postale rosne in

po licih so polzele solze. Nisem vedel zakaj. Že tako preobremenjena mi je ponudila pomoč in mi tega večera in še naslednje dni skupaj z Židanom pomagala opraviti zahtevne in dokaj odgovorne naloge. Fani je bila mlada partizanska vdova. Imela je nekaj let starega otroka, ki je doma čakal, kdaj se bo vrnila. Bila je v službi, pa še doma gospodinja in mati. Otrok jo je pogrešal. Morda sta bila oba večkrat lačna. Fani se je zanj nesebično žrtvovala za to, za kar je dal življenje njegov oče.

Židan je bil bolan, tuberkulozen. Delal je brez presledka. Nihče ga ni mogel odvrniti od dela.

Konrad Kamnar je s svojo bolešno ženo delal v Satoru. Žena se je po delu sama vračala proti domu. Kamnar je moral nadaljevati z delom v komiteju, hoditi na sestanke po drugih podjetjih, ustanovah in terenih. Često se je o polnočnih urah s kolesom vrčal proti Polju, slednje jutro pa je moral že biti navsezgodaj v Ljubljani.

Taki in podobni so bili tedaj tudi drugi, moji nepozabni Moščani.

DELO V RAJKOMU

Kot že rečeno, je štel novi komite KPS Moste le 8 članov: predstavljal je 19 partijskih celic z okrog 80 člani. Že v juliju 1947. leta pa se je število članstva KP povzpelo na 194, 68 kandidatov in 316 članov SKOJA.

Res je bilo članov malo, toda bil so kvalitetni in so veliko pomenili. Sestanki partijskih celic so bili tedenski, po potrebi pa večkrat. Vsebinska dela je bila obsežna, bogata, sklepi konkretni, izvajali smo jih dosledno. V juliju 1947. leta so partijske organizacije predstavljali in vodili naslednji sekretarji: Satorus — Zdravko Rakušček, Kemična tovarna — Pavle Jeriha, SAP — Peter Grča, Klej — Karol Jereb, Partijska šola CK KPS — Marija Preželj, Kolinska — Rozka Javoršek, Gradbena sekcija — Albin Omejc, Zmaj — Francka Verbič, Prosvetna sekcija — Edvard Mihelič, Zelena jama — Fani Šlamberger, Novi Vodmat — Pavla Florjančič, NM — Anton Mlekuš, Stari Vodmat — Tone Peršin, Mizarstvo Praznik — Jože Mavsar, Lanenka — Emil Ščurk, RK SKOJ — Bojan Zavašnik, sekretar tega komi-

teja, Klavnica — Mrzlikar in Gradis — Ernest Rustja.

Člani Rajkoma so bili zelo delavni. Najmanj tedensko so obiskali vse celice, podjetja, delali so v sindikatih in na terenu, nudili pomoč, katere sta bila deležna tudi komite in LO s strani podjetij, ustanov in terena.

Leto dni kasneje, tj. 31. 7. 1948 je bilo v rajonu 17.826 prebivalcev, od tega 11.650 volivcev, 9.385 članov OF, 30 partijskih organizacij s 371 člani in 86 kandidati. Članov SKOJA je bilo 246, 160 LMS in 4.468 članov sindikata. Število prebivalstva in zaposlenih se je naglo dvigalo. V industriji so se lotili uvajanja norm in organizacije tekmovanja. Pojavljali so se novatorji in proglasili so udarnike. Vse je zaživelo in zadihalo s polnimi pljuči. Prav tako na terenu. Ob vsem tem pa smo še vedno našli čas za študij in izobraževanje. Tedaj smo imeli organiziranih 84 študijskih krožkov z 2.029 udeleženci, ki so redno skrbeli za svoje izobraževanje. V industriji je bilo proglašanih 76 udarnikov in 5 novatorjev, ki so postali vzori ustvarjalcev in borcev za napredek in dvig življenjske ravni.

Dne 13. maja 1947. leta je bila partijska konferenca, ki je izvolila nov RK KPS Moste. Sestav je bil naslednji: sekretar Tonček Ožbolt, organizacijski sekretar Albina Pečaver, Vili Šlamberger (za sindikate), člani pa: Fani Žagar, Franc Grum, Konrad Kamnar, Stane Tratnik, Metka Železnik, Stojan Bajc, Jože Martinčič in Jurij Vabšek.

Cez dva dni je bil izvoljen nov IO OF s predsednikom Borisom Majerjem, sekretarjem Tončkom Ožboltom, organizacijski sekretar Albina Pečaver, člani pa so bili: Vili Šlambergar, Fani Žagar, Marta Matulj, Bojan Zavašnik, Mimi Delkin, Vencoslav Gabrijelčič, Emil Pavlovčič, Pavla Florjančič, Meri Starc, Janez Pirc, Tomaž Stefančič, Zinka Belinger in Jurij Vabšek. Delo SKOJA in LMS sta zlasti uspešno vodila in usmerjala Bojan Zavašnik in za njim Ludvik Golob.

VSI ZA ENEGA, EDEN ZA VSE

Težave, v katere je bila porinila vojna vse sloje prebivalstva, pa želja in vsestranska pripravljenost, da bi se čimprej izkopali iz teh težav so združevale ljudi v tež-

Nekdanji sekretarji občinskih komitejev ZKS z leve proti desni: Franc Pangeršič, Lado Mazovec, Albina Pečaver, Lojze Vršnik, Pavla Florjančič in Tone Ožbolt v prijateljskem pogovoru na tovariškem srečanju ob novem letu 1966. Tone Ožbolt (zadnji na desni strani), avtor našega prispevka

Moščani v prvih povojnih letih

nji za enim samim ciljem, kakor morda danes posameznike razdružuje udobje in preobilje. V srcih ljudi vseh slojev je vrelo hrepenenje za boljšim jutrašnjim dnem in zato so bili pripravljeni tudi veliko napraviti. Na sestankih v delovnih kolektivih, sestankih OF po terenih, na zborih volivcev, sestankih mladine, kmetov in drugod so se porajale nove in nove misli, kaj vse bi se dalo storiti tudi brez denarja. Razno-likih del so se lotevali ljudje sami, dajali so predloge in pobude. Tako je bil 20. maja 1947 formiran tudi štab de-

ko namestnikov. Izmed odbornikov je bil izvoljen 11-članski IO RLO. V skupščini RLO je bilo 17 delavcev, 16 nameščencev, 2 intelektualca, 2 obrtnika, 2 kmeta in 1 gospodinja. Sestav IO RLO je bil skladno z novimi pristojnostmi in nalogami takle: predsednik - Tone Ožbolt, podpredsednik Franc Grum, tajnica Mimi Delkin, poverjeniki za obrt in industrijo Ivan Krejačič, za stanovanje Tone Peršin, za prosveto Franc Čuk, za finance Franc Benje, za gradnje inž. Hrvoje Benčič, za kmetijstvo Jernej Šušteršič

njevalo svoje znanje 2.010 delavcev in uslužbencev. Ko že obujamo spomine na obdobje izpred dveh desetletij, navajam bralcem podatke o zaposlitvi v nekaterih večjih podjetjih v Mostah po stanju januarja 1948:

Podjetje	Zaposleni		Od tega žena	vajenci	skupaj	od tega	
1	2	2	2/a	4	5	6	7
1. Saturnus	282	66	(257)	10	358	131	22
2. Kemična	219	65	(40)	8	292	70	17
3. Klej	114	24	(20)	7	145	20	20
4. Pletenina	265	25	(251)	2	292	82	17
5. Gradis	500	78	(33)	38	616	69	8

Porast zaposlenih se je skladno z razvojem teh podjetij seveda dvignil, da ne upoštevamo dviga storilnosti dela, zboljšanje delovnih pogojev in podobno.

Podjetja in ustanove so se tedaj delile na zvezne, republiške, mestne (s katerimi je upravljajl MLO) in lokalne, s katerimi je upravljajl RLO. RLO Moste je tedaj upravljajl le z dvema manjšima podjetjema, ki mu jih je bil ta čas dal MLO v kritičnem in pasivnem stanju s poslovno izgubo, in sicer Alumil s 39 zaposlenimi in Žimo, ki je tedaj zaposlovala 19 delavcev in uslužbencev.

RK KPS Moste in RLO sta si ob podpori drugih družbenih organizacij, (podjetij in njihovih kadrov) zastavila obsežen program za ustanavljanje lokalnih podjetij in razvoj lokalnega gospodarstva. Potrebe so bile velike, materialnih možnosti pa skoro nobenih. Ni bilo kdo ve koliko denarja in tudi če bi ga imeli, ni bilo kje nabaviti potrebnih delovnih sredstev. Prav tako ni bilo delavcev in uslužbencev, zlasti ne strokovnja-

tija Maležič je bil izvoljen za predsednika MLO na prvem zasedanju novoizvoljenega MLO dne 9. 4. 1948 na predlog dotedanjega predsednika Franca Albrehta in z utemeljitvijo, da je že kot sekretar MK za MLO in Ljub-

Slavko Jamšek in z njenim šivalnim strojem, ki ga je podjetju posodila. Gostinski lokal Ob Ljubljanici je postal šivilska delavnica. Kmalu je v njej delalo nad 30 šivilj in krojačev. Delo je potekalo uspešno. Pokazala se je

Vojska in ljudstvo sta v skupnem delu premagovala težave pri obnovi domovine. Tako je bilo tudi pri udarniškem delu v Mostah, ko so obnavljali in urejali Trg zmage. Možak v klobuku je bil zadolžen za evidenco opravljenih delovnih ur

lovnih brigad, ki ga je vodil član RK KPS Konrad Kamnar; člani pa so bili predstavniki posameznih družbenih organizacij: za sindikate Just Grilanc, LMS - Jože Sajn, AFŽ - Marta Matulj, tovariš Stražar (ki ima v tem štabu in organizaciji prostovoljnega dela velike zasluge) ter Križaj - komandant štaba.

Ze spomladi 1947. leta so bila odprta številna prostovoljna gradbišča, na katerih so prostovoljne delavce usmerjali in vodili: Savska kolonija - Franc Pavlič, Sv. Križ - Presetnik, Klavnica - Majetič, Urh - Erjavec, Gramozna jama - Šmitek (eden prvakov vseh prostovoljnih žrtvovanj in vlaganj v Mostah), oče Šlambergar in drugi. Rezultati teh prvih prostovoljnih del so nas navdušili in podžgali. Pokazalo se je, da se da tudi brez denarja ali ob skromnih denarnih izdatkih marsikaj napraviti, če so ljudje za to in žele nekaj doseči. In ljudje v Mostah so bili pripravljeni veliko žrtvovati. Le nekateri so stali ob strani, a teh je bilo malo.

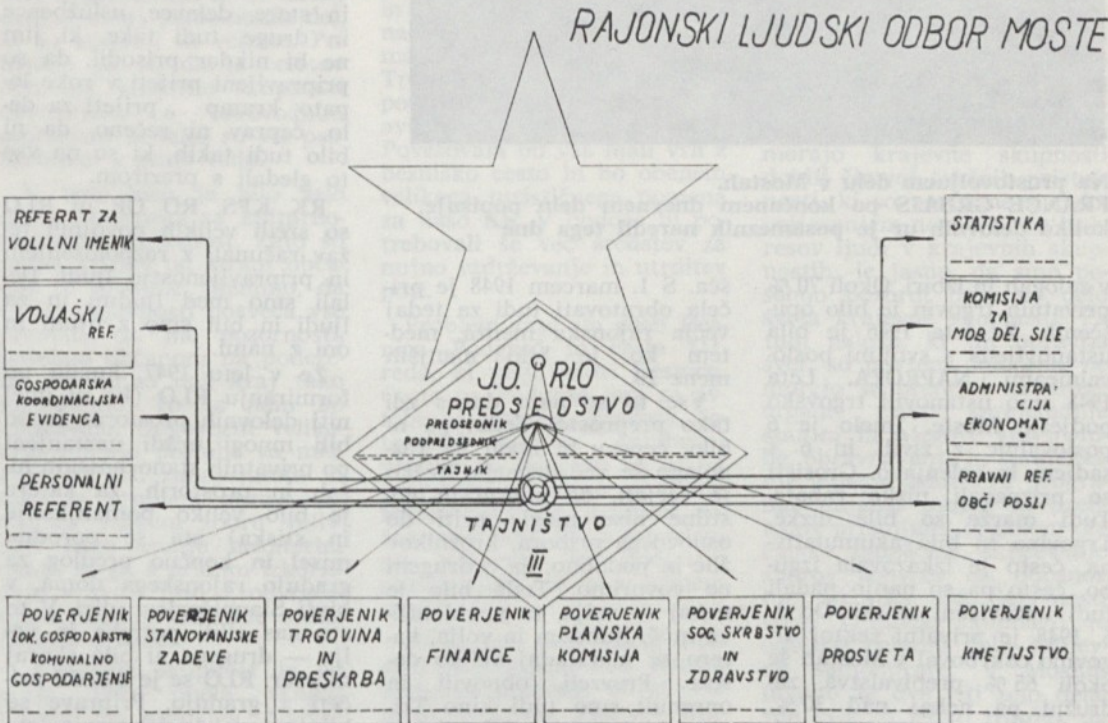
Jesen 1947. leta so bile razpisane volitve rajonske skupščine, na katerih je bilo v RLO III Moste izvoljenih 40 odbornikov in prav toli-

in za socialno skrbstvo Jana Cebul. V širšem odboru, oz. skupščini pa so bili: Zdravko Rakušček, Marjan Kavčič, Fani Zagar, Bine Holer, Tone Jarc, Tone Novak, Ivan Vanič, Bogo Dekleva, Anton Dobrovoljc, Lado Vrhovnik, Andrej Sturm, Albina Pečaver, Franc Križaj, Lado Pavlič, Boža Frankovič, Meri Starc, Janez Pirc, Jože Koračin, Anton Rupert, Pepca Horvat, Ciril Genusi, Jaka Skraba, Miha Bokavšek, Ludvik Erjavec in Martin Perme.

Ljudski odbor je bil krepka delovna in ustvarjalna enota, ki je že v letih tako imenovanega administrativnega socializma kolektivno delovala, odločala in reševala gospodarske in druge probleme rajona Moste in njegovega nadaljnega razvoja.

DOBER GOSPODAR MISLI NA VSE

V tem času je bilo v Mostah (brez trgovine in gostinstva) 28 državnih podjetij in ustanov, ki so zaposlovale 4.788 delavcev in uslužbencev, od tega 831 mladine. Ta čas je bilo organiziranih 21 strokovnih in 68 drugih izobraževalnih tečajev, študijskih krožkov in seminarjev, v katerih je dobilo in izpopol-

kov. Vojna je bila uničila domala vse gospodarstvo, razdejala mesto in deželo. Človeške izgube in žrtve so bile velike. Na ruševinah tega, kar je ostalo, je bilo treba začeti tako rekoč iz nič.

Prebivalstvo v Mostah je bilo živo zainteresirano in pripravljeno na sodelovanje v razvoju gospodarstva in urejanju tega dela mesta. Poleg svojih pobud sta RK KPS in RLO sprejela številne predloge in pobude s terenov. V vsem tem pa nam je nudil zlasti veliko oporo tedanji sekretar in predsednik MLO Ljubljana Matija Maležič ki je v prvih povojnih letih in pozneje veliko storil za Ljubljano. Sekretar MK KPS Ma-

je nekaj izcimilo iz tega! Podjetje je prevzel Rafael Bratkovič. Dela je bilo čez glavo. Napravljen je bil delovni program. Število delavcev je naraščalo. Podjetje se je naglo razvijalo in prarastlo v večje podjetje.

2. Krojaško šivilska delavnica. Dogovor smo imeli z zasebnim obrtnikom Francem Križajem. Bil je na dobrem glasu. Imel je nekaj pomočnikov in vajencev, šivalne stroje... Pogodba je bila sklenjena. Tisto jutro, ko bi moral pričeti z delom, je prišel obrtnik in povedal, da se je premislil. Sklep o ustanovitvi podjetja pa je bil sprejet. Nismo popustili. Pričeli smo z eno samo šiviljo

slopje na Zaloški cesti. V hlevih smo napravili delavnico. Sklep je bil sprejet. Druga ničesar. Spomnil sem se na svojega znanca iz partizanov Janeza Kovačiča. Bil je privatni kolar v Novi vasi. Lovro Stražar je imel priletno in izmučeno vozilo - vsedla sva se in odpeljala. Janeza sva našla pri delu v delavnici. Bil je nič kako iznenaden. Odločil se je. Prisedel je v avto in se skupaj z nama odpeljal v Ljubljano. Stražar je vozil počasi. Vozilo je bilo staro, brez zavor je ropotalo navzdol po Lužarjevem klanecu in skozi Velike Lašče v Ljubljano. Janez si je ogle-

(Nadaljevanje na 10. str.)

Moščani v prvih povojnih letih

(Nadaljevanje z 9. str.)

dal prostore, se pogodil za orodje in delo, les, ki ga je imel na zalogi, sam razbijal betonska korita v hlevu, zidovje in drugo. Delavnica je bila zgrajena. Konec marca 1948 so pričeli delati. S prihodom novih delavcev je veliko koristila tedanjim potrebam kmetov in voznikov.

II. Trgovina in gostinstvo

6. Ustanovitev Trgovskega podjetja. Sredi leta 1948 je bilo v Mostah za 50 % manj trgovin kakor leta 1939 — da ne upoštevamo nazadovanja

no slaščičarno, se je to zdelo tako pomembno, da smo na skupščini MLO dobili javno priznanje.

8. Ustanovili smo gostinsko podjetje. Po sklepu RLO 14. 2. 1948 mu je bilo odobrenih 400.000 din, in to 200.000 za osnovna in 200.000 za obratna sredstva. Ta znesek je predstavljal okoli 130 povprečnih plač in bi zadostoval komaj za ureditev ene povprečne gostilne. Toda ni bilo drugače. Stegniti se je dalo, kolikor je bila dolga odeja. Gostinsko podjetje je naglo napredovalo, vzpostavljalo, urejalo in odpiralo nova gosti-

živela predvsem nepreskrbljena mladina — vojne sirote, ki niso imele nikogar. Upravnica tega doma Kati Kušar je bila njihova prava mati. Dom je bil v vseh mogočih težavah. Obračala se je na RK in RLO, mi pa na podjetja in ustanove — in uspeli smo ta dom najrevnejše in najbolj v vojni prizadete mladine opremiti vse od postelj naprej. Delovni kolektivi so težave razumeli in pomagali, če so le mogli.

Tako in podobno so se skozi težave prebijala vsa naša podjetja, bolj ali manj pa tudi mestna, republiška in zvezna, s to razliko, da so imela krepkejšo materialno osnovo ter veliko skrb države za njihov napredek. Pa bodi dovolj o tem. Take in podobne primere bi lahko naštevali še in še — od ustanovitve Tapetništva, Prevoznništva, Kleparstva, Frizerskega salona... prek težav pri nabavi prepotrebnih osnovnih sredstev, strojev, orodja itd. O vsem tem vedo podobno povedati tudi drugi. V Ljubljani smo prednjačili, saj smo prav v Mostah že v letu 1948 imeli 36 % lokalnega gospodarstva tedanje Ljubljane, s katerim so upravljali RLO, čeprav je bil ta rajon menda najmanjši in je proračun RLO rajona za leto 1948 predvideval le 7.730.000 dohodkov in 7.680.000 izdatkov.

NA PROSTOVOLJNEM DELU: MED LJUDMI ZA LJUDI

Posebno poglavje predstavlja v tem obdobju prostovoljno delo. Z nobeno statistiko in besedami se tu ne da povedati vsega. Veliko, dejal bi največ pobud je bilo pri samih terenskih odborih, ki so pričeli z urejanjem svojega okolja, ulic, parkov, nasadov, lokalov in podobno. Povsod si videl ljudi, mlade in stare, delavce, uslužbence in druge, tudi take, ki jim ne bi nikdar prisodil, da so pripravljeni prijeti v roke lopato, kramp... prijeti za delo, čeprav ni rečeno, da ni bilo tudi takih, ki so na vse to gledali s prezirom.

RK KPS, RO OF in RLO so sredi velikih povojnih težav računali z razpoloženjem in pripravljenostjo ljudi. Delali smo med ljudmi in za ljudi in bili smo z njimi in oni z nami.

Že v letu 1947, kmalu po formiranju RLO (ko ni imel niti delovnih prostorov in so bili mnogi uradi nastanjeni po privatnih stanovanjskih hišah in prostorih, za katere je bilo veliko pomanjkanje in stiska) sta se porodila misel in končno predlog za gradnjo rajonskega doma, v bivši Slapničarjevi ulici. V to sta nas silili potreba in volja — drugega ni bilo skoraj ničesar. RLO se je odločil pričeti z gradnjo. Priprave so bile gotove do februarja leta 1948. Postavljena je bila baraka, zbrani so bili krampi, lopate, samokolnice in drugo, pretežno pa so tudi orodje prinašali na delo prostovoljni delavci sami. Načrtov nismo imeli. Posvetovali smo se s pristojnimi organi in gradbenimi strokovnjaki. Z začetnjem so zrli v to odločitev za gradnjo tako velike stavbe na sami dobri volji. Neka projekтивna ustanova nam je ponudila načrt, vendar nam ni odgovarjal. Predloge in skice smo snovali po svojih potrebah in zamislih, da bi stavba lahko služila svojemu namenu. Dober svetovalec nam je bil inž. Hrvoje Brnčič, Delkinova, Krejačič, Grum in drugi pa so si sila prizadevali, da bi

nalogo realizirali. Moščani so množično zagotavljali vso podporo. V uspeh prostovoljnega dela, organiziranega po brigadah in strokovnih skupinah nismo dvomili. Skrbelo nas je le, kako bo z gradbenim materialom, ki ga je bilo poleg vsega drugega treba kupiti. Prav tako so nas skrbeli prevozi, prevoznih sredstev je bilo malo in smo predvsem računali na vprego. Odločitev je padla. RLO je gradnjo odobril. MLO je naša prizadevanja podpiral. A načrtov ni bilo. Na seji RLO dne 1. 2. 1948 smo sklenili zaprositi inž. arh. Križajev za načrte. Sklenili smo tudi takoj pričeti z izkopi, s pravno materiala in podobno. Pogajali smo se z Megradom za strokovno vodstvo del. Megrad se je pogodbe otepal, kajti nismo imeli zagotovljenih nobenih denarnih sredstev, niti kritičnih materialov. Končno je le prišlo do sporazuma. Megrad nam je dal stavbenika in polirja, dva zidarja in tesarja. Formirali smo štab gradbišča, ki sta ga zlasti uspešno vodila šef Jože Markič in njegov namestnik upokojenec Lovro Stražar. Dan in noč sta bila na gradbišču. Pripravljalna dela so bila končana. Zbrali smo se na gradbišču. Prva lopata je svečano zarezala ledino. Nato je kar mrgolelo. Ene delovne brigade so delale v peskokopih, druge so v Tomačevem pripravljale mivko, tretje so v Podutiku lomile kamen, četrte kopale glino in v opekarni pomagale pri delu. Veliko preglavic pa so nam delali prevozi.

Poklicali smo vse kmete, ki so imeli vprežno živino. Klicali jih je RK KPS. Niso vedeli, za kaj gre, dokler se ni pričel sestanek. Ko je bila zadeva obrazložena, so so glasno odgovorili pozitivno. pred vrati je bila velika noč, na gradbišču pa je pri-manjkovalo materiala. Kmete velikonočni prazniki niso motili. Velikonočni četrtek, petek, soboto, nedeljo... je nepretrgoma vozilo po več vpreg v skupinah. Nekatere so se premikale po cestah z zastavo. Delali so nepretrgoma po več dni skupaj, nekateri po ves teden. Nihče ni vprašal za plačilo. Nekoč so me pocukali za suknjič in popeljali v gostilno. Kdo bi jim odrekel — in mesečna plača je bila mimo. Še dve podarjeni za ljudsko posojilo in obračun za četrletje je bil zaključen. Nisem bil edini. Brez izjeme smo se po končanem delu v pisarni vrstili popoldne in ponoči na gradbišču, z lopato, s krampom, organizacijo in podobno. Dne 15. 6. 1948 smo prejeli veselo sporočilo: MLO Ljubljana nam je odobril 485.000 din kredita za rajonsko stavbo.

V juliju je bila stavba zgrajena do prve plošče. Člani OF, sindikatov, SKOJA, LMS, AFŽ so se prijavljali za nadaljnja dela. Najzaslužnejši so prejeli javna priznanja in odličja.

Poleg stavbe je bila že vrsta del in obveznosti, ki smo jih bolj ali manj opravili s prostovoljnimi delom ali vsaj z najmanj denarja. Ljudje so želeli dati Mostam tudi lep zunanji videz.

Ulice so bile zanemarjene in cestišča razdrta. Med vojno se ni nihče brigal zanje. Ko sedaj prebiram zapisnike in svoje zapiske, najdem imena ulic in krajev: Slapničarjeva, Korytkova, Pokopalniška, Suštarjeva, Domžalska, Trpinčeva, Cesta na Golovec,

Kulturni dom v Stepanji vasi in Hrušici itn. — sama gradbišča, kjer so bili zraven prostovoljci, neplačani delavci. Veliko je bilo s prostovoljnimi in neplačanim delom storjenega tudi v podjetjih.

Tako in podobno so se od vojne izmučeni in prizadeti ljudje, mnogi bolehní, sestrani in lačni, slabo oblečeni in obuti spoprijemali v novi bitki za odpravo posledic uničevalne vojne za napredek in preobrazbo svojega kraja in dežele.

Kakor za rajonsko stavbo, smo tedaj gradili in betonirali temelje za celotno družbeno gospodarstvo in sistem.

LETO 1948 — KONEC ENEGA IN ZACETEK DRUGEGA OBDOBJA

Blisnil je spor s SZ, ki smo jo imeli za svojo zvezdo. Nastopile so nove težave. Ljudje so spoznali, da je naša usoda odvisna od njih samih, od žuljavih rok našega delavca in kmeta, ki sta zvesto korakala drug ob drugem, izpolnjevala vse obveznosti in dolžnosti.

V tistih naših velikih težavah in naporih je vsa naša domovina preživljala veliko stisko. Razpisano je bilo prvo ljudsko posojilo. Kje bomo vzeli? Mošnje so bile prazne. Zaslužek je bil majhen. Ne spomnim se poprečja v Mostah. Le za uslužbenca RLO imam podatke: tri tisoč. In vendar se je v najkrajšem času zbralo za tiste čase presenetljivo veliko denarja. Moščani so vpsali 6.391.000 dinarjev posojila, kar znese okrog 21.500 delavskih mesečnih plač. Tedaj je bilo v Mostah (po stanju 31. 7. 1948) 17.826 prebivalcev. Na vsakega prebivalca 1 1/3 mesečne plače za posojilo. Velika večina si je te zneske odtrgala od ust. Prav tako kmetje, ki so se v celoti odzvali. Mnogi niso zahtevali niti dobili vračila. Tako in podobno je bilo pred dvajsetimi leti v Mostah, ki so naglo rastle, in v največjih težavah prednjačile v Ljubljani. Število prebivalstva se je naglo večalo: v mejah rajona je kmalu živelo 28.000 prebivalcev. Prva leta po vojni je bilo treba dobiti dovoljenje za stalno naselitev v Ljubljani. Tudi sam sem ga moral dobiti pri MLO. Na predlog predsednika MLO Mitje Maležiča so odpravili in podrli mitnice. Vrata v Ljubljano so se odprla. V vseh teh naporih in delih so naglo rastle novi strokovni in partijski kadri. Že v oktobru 1948. leta je bilo v Mostah 700 članov KPS, 167 kandidatov KP, 246 članov SKOJA, 1.600 organizirane in aktivne mladine, ter 4.678 članov sindikata.

Danes je vse to daleč za nami, daleč so tisti vojni in povojni dnevi, ki so nas tako iskreno, tovariško in toplo povezovali, da že sami spomini nanje vzbude nepozabno in prijetno občutje.

Naša SKUPNOST

BLASILO SZDL LJUBLJANA MOSTE-POLJE

Ureja uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik Bogdan Sturm. Naslov: Uredništvo in uprava NSK, Ljublj. Ob Ljubljani 42/II. Telefon 315-980 Tek. rač. pri NB Ljubljana, občinska konferenca SZDL Ljubljana Moste-Polje. Naša skupnost 501-8-205/1. Celoletna naročnina 3,60 N din, polletna 1,80 N dinarjev, posamezna številka 0,30 dinarjev. Tisk »Kočevski tisk«, Kočevje. Klišejl CZP Ljudska pravica, Ljubljana. Poština plačana v gotovini. Rokopisov ne vračamo.

Na prostovoljnem delu v Mostah.

FRANCE GRBAJS po končanem dnevnem delu popisuje, koliko delovnih ur je posameznik naredil tega dne

v zalogah in izbiri. Okoli 70 % privatnih trgovin je bilo opuščenih. Že leta 1946 je bila ustanovljena s svojimi poslovalnicami NAPROZA. Leta 1948 smo ustanovili trgovsko podjetje Moste. Imelo je 6 poslovalnic z živili in 6 s sadjem in zelenjavo. Grosisti so priznavali nizke rabate. Tudi marže so bile nizke. Trgovina ni bila akumulativna, često je izkazovala izgubo, često pa so nanjo padali tudi upravičeni očitki. Do 1. 6. 1948 je privatni sektor trgovino oskrboval v Mostah še okoli 65 % prebivalstva, združni pa nekaj nad 30 %, zasebniki so opuščali trgovine in zapirali lokale. Sredi leta 1948 so zasebniki odgovorili da okoli 70 % trgovinskih obrti. Delalo je še 11 trgovin, 6 pekarij in 4 mesarije v zasebni posesti.

7. RLO je ustanovil tudi podjetje za odkup in prodajo mleka s 6 mlekarnami, medtem ko jih je bilo v zasebni obrti 12. Tudi z mlekarnami so bile težave. Primanjkovalo je mleka in drugega blaga zanje. Mlekarnarje RLO so dolgo delale z manjšimi izgubami, razen ene, ki jo je vodil Anton Bau. Potreba po mleku je bila velika, mleka pa je bilo malo. Mlekarnarje so stremele, da bi organizirale zajtrkovalnice in prodajo mlečnih izdelkov. Ko smo v sklopu mlekarn ustanovili skrom-

šča. S 1. marcem 1948 je pričela obratovati tudi za tedaj večja rajonska menza, medtem ko je bilo manjših menz 20.

Vse to se nam danes zdi tako preprosto! Tedaj pa ni bilo, čeprav bi imeli na razpolago še več denarja. Težko je verjeti, da menze in gostilne niso mogle priti do osnovnega pribora, krožnikov žlic in podobno, da o drugem ne govorimo. Toda bilo je nekaj — volja, ta neuklonljiva moč, ljubezen in volja, katero se marsikdaj veliko doseže. Prevzeli, obnovili in opremili smo tudi kino Triglav, ki je odtlej deloval kot samostojno podjetje, adaptirali in preuredili bivši mladinski dom, kamor se je pozneje preselil RLO, za kulturno-prosvetne namene popravili in preuredili kino Moste, Ustanovili stanovanjsko podjetje oz. upravo zgradb in izvedli številne adaptacije podstreškov in drugih kottičkov, kjer se je dalo priti do sobice ali skromnega stanovanja, uredili čevljarsko in tapetniško delavnico. Ustanavljali DID-e itd. Prvi dve podjetji RLO sta bili ŽIMA s ščetkarno in vrvarno ter ALUMIL. Kmalu pa so jih druga podjetja, ki so prišla na svet kakor beraška deca — prerasla.

V DOMU TITOVE MLADINE na Pokopališki cesti je

Krajevne skupnosti včeraj, danes in jutri

Pred nami je jubilejna proslava 25-letnice osvoboditve Ljubljane. V tem burnem četrstoletnem obdobju se je tudi v posameznih krajih naše občine marsikaj spremenilo. O tem in še o marsičem drugem vas bodo seznanili predsedniki krajevnih skupnosti. Žal nam nekaj predsednikov KS na vprašanja ni odgovorilo. Zato njihovih prispevkov nismo mogli uvrstiti v to jubilejno številko Naše skupnosti.

KRAJEVNA SKUPNOST POLJE

1. Kako zagotavljate povezavo sveta krajevnih skupnosti z odborniki, poslanci, volivci in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in društvi v krajevni skupnosti?

Krajevna skupnost Polje je pričela delovati zelo pozno, šele maja 1966. V začetku se je pri svojem delu lovila, ker ni imela izkušenj, niti prostorov in potrebnega inventarja za svoje delovanje. Prva sredstva je dobila od Obs Moste-Polje, in to namenska v skupnem znesku 34.500 din. Sredstva smo predvsem porabili za popravila krajevnih cest, ki so bile v zelo slabem stanju, in pa kot pomoč občanom pri napeljavi vodovoda — provizorija, ker le-tega takrat še ni bilo na celotnem območju krajevnih skupnosti. Del sredstev je bil porabljen tudi za ureditev pisarniških prostorov in njihovo vzdrževanje. Ob ustanovitvi krajevnih skupnosti so bile izvoljene tudi komisije, a so se v začetku svojega obstoja pri delu lovile in je delovala predvsem komisija za socialno delo, ki je imela konkretne naloge; delno pa je delovala tudi komisija za komunalno dejavnost.

Prvi večji stiki z volivci so bili na zborih volivcev, katere smo organizirali tako, da smo dnevni red prilagodili potrebam občanov. Tako smo dosegli vedno večjo udeležbo na zborih volivcev kakor tudi vedno večje njih sodelovanje s predlogi in mnenji. Na zborih volivcev smo podali poročilo o delu krajevnih skupnosti in predložili njen program. Prakticirali smo tako, da smo v zgoščenih obliki poročilo in program posredovali vsem volivcem pred zborom volivcev in je tako imel vsakdo možnost, da je zasledoval delo krajevnih skupnosti ter

njeno poslovanje in pripravil tudi svoj predlog oz. na zboru volivcev podal svoje mnenje. Pripomniti moramo, da so volivci sprva gledali na program krajevnih skupnosti z nezaupanjem in smo imeli primere, da niso hoteli prej prispevati svojega deleža v samopriskupku, dokler z delom nismo pričeli. Danes si je krajevna skupnost zaupanje pridobila, ker je opravila vse zadane si naloge, in planirala samo toliko, kolikor je bilo zagotovljenih finančnih sredstev. Vendar pa ne moremo še trditi, da je krajevna skupnost že našla pravo mesto kot samoupravni organ na svojem terenu.

Potrebe na terenu so velike, sredstev malo, vendar si skušamo pomagati z zbiranjem samopriskupka, kjer smo dosegli že lep uspeh, saj smo v štiriletnem obdobju zbrali kar 124.800 din samopriskupka za asfaltiranje cest in dograditev vodovoda.

Povezava sveta krajevnih skupnosti z odborniki je stalna, in sicer prek sej, na katero vabimo vse odbornike našega terena; poleg tega pa v izrednih primerih povabimo na razširjene seje tudi vse predstavnike družbenopolitičnih organizacij na terenu, prav tako pa so člani sveta krajevnih skupnosti vsi vključeni v raznih organizacijah na terenu in tako vse naloge rešujemo skupaj z vsemi organizacijami in jih po možnostih (predvsem ZMS, DPM) tudi finančno podpiramo oz. dajemo svoj prispevek. Tudi s športnim društvom osnovne šole in z osnovno šolo smo v stiku, seznanjeni smo z njihovim programom, krajevna skupnost pa prispeva sredstva za nabavo pokalov.

Slaba stran naše krajevnih skupnosti je še vedno v tem, da so komisije pri KS premalo samostojne in največkrat vse naloge visijo na bremenu

posameznikov, ne pa na članih komisije kot celoti.

Vsako leto se nalagajo svetom KS večje naloge — od Obs prek mestne skupščine in SZDL do uprave za narodno obrambo in drugih. Menimo, naj bi te naloge prihajale prek Obs Moste-Polje oz. organa, ki je odgovoren za krajevne skupnosti, od koder se tudi stekajo finačna sredstva. Po vsej verjetnosti je krajevna skupnost najcenejši samoupravni organ za opravljanje nalog, ki pa niso majhne; če jih hočemo vestno opraviti, je za to delo potreben cel človek. Kot ilustracijo naj povejmo, da smo za štiriletno obdobje imeli na razpolago 573.815 din in da je od tega porabljeno za funkcionalne izdatke nekaj več kot 2 % sredstev.

2. V čem je dosežen največji napredek vaše krajevnih skupnosti (ali bivše občine Polje) v zadnjih 25 letih?

Na to vprašanje je zelo težko odgovoriti. Občina Polje je obstajala do leta 1961, potem pa se je združila v občino Moste. Območje, ki ga je pokrivala občina Polje, ni identično s krajevno skupnostjo Polje. Skušal bom našteti nekatera dela, ki so bila urejena na sedanjem terenu krajevnih skupnosti Polje. Če pogledamo nazaj, je bila po osvoboditvi zgrajena osnovna šola z 18 učilnicami (brez telovadnice), asfaltirana Zadobrovska cesta, podvoz v Polju (ki so ga pričeli delati pred šestimi leti) še danes ni dokončan (zaradi česar je veliko negodovanja in še nekaj drugih manj pomembnih del, ki so koristni za volivce. Pohvalno pa je, da je celotno območje krajevnih skupnosti opremljeno z vodovodnim omrežjem in tako so vsi prekrbljeni s pitno vodo.

V tem času je bilo zelo malo storjenega za kulturno-prosvetno dejavnost. Zato so redne kritike od strani občanov in mladine. Menimo, da se tej dejavnosti posveča vse premalo oz. nič pozornosti, posebno občanom na podeželju, če lahko naš kraj tako imenujemo. To se nam bo maščevalo. Odgovorni velikokrat nimajo poslušnosti za mladino, ki živi zunaj mesta in tako ta problem obravnavamo na vsakem zboru volivcev. Tako stanje nekaterim ugaja in ga s pridom izkoriščajo v svoji prid z odvrčanjem mladine od naše socialistične družbe.

Krajevna skupnost je od maja 1966 imela skupaj 573.816 din sredstev. Največ teh sredstev je bilo porabljenih za vzdrževanje krajevnih cest in za njih asfaltiranje: za šest cest je bilo porabljenih 290.000 din. Za napeljavo vodovoda na terenu je KS prispevala 5.000 din, za razsvetljavo krajevnih ulic 16.000 din in drugo — kot je prispevek za kulturno-prosvetno in športno dejavnost, za gasilce, enkrat letno prispevek socialni komisiji za zimsko pomoč občanom z minimalnimi dohodki in okrog 2 % sredstev za funkcionalno poslovanje krajevnih skupnosti. Za uspešno napeljavo vodovoda in asfaltiranje krajevnih cest gre zahvala tudi občanom, ki so zbrali 124.200 din samopriskupka. Menimo, da Obs premalo daje na zbrani samopri-

spevek, ki ga občani prispevajo za komunalno ureditev svojega kraja. Večje razumevanje od strani občinske skupščine bo verjetno rodilo tudi večje uspehe pri delu krajevnih skupnosti in to bi bil tudi uspeh same občine.

KRAJEVNA SKUPNOST BESNICA

Vam delajo težave zastarele ceste in povezava s hriboviti predeli nasploh? Kaj menite o tem?

Ceste, ki povezujejo posamezna področja naše KS so bile v glavnem slabe kolovozne poti. V nekaj letih je KS te poti oskrbovala in izboljšala, delno tudi preuredila. Danes je ob suhem vremenu mogoč dostop z avtomobilom do vsake vasi oziroma zaselka. Naša KS je precej razsežna in ima zato veliko km cest.

Kljub vsem naporom in razpoložljivim finančnim sredstvom ne dosegamo zaželenega uspeha. Vzrok temu je dejstvo, da so ceste v hribovitem terenu in jih deževje sproti uničuje. Poleg tega pa so ceste na mehkejšem ilovnatem terenu, posebno na področju Javora in Janč. Težaven in drag je dovoz materiala na te ceste. KS Besnica pomaga tudi pri graditvi ceste Trebeljevo—Leskovec, ki bo povezovala besniško cesto z avto cesto pri Višnji gori. Povezovala bo vas Mali vrh z besniško cesto in bo obenem velikega turističnega pomena za našo KS. V bodoče bi potrebovali še več sredstev za nujno vzdrževanje in utrditev poti.

Problem zase sta cesti Besnica—Podgrad in cesta III. reda, ki pelje skozi Besnico. Cesta na Podgrad ima za avtobusni promet prenizek železniški podvoz. Avtobusni promet po tej cesti pa bi bil potreben, saj bi se ga posluževalo kakih 100 delavcev našega področja, ki so zaposleni po tovarnah in podjetjih okrog Ljubljane in v samem mestu.

Cesto III. reda skozi Besnico oskrbuje dva obrata cestnega podjetja: obrat Vič in obrat Litija. Zlasti v zimskem času nastopijo težave, ker podjetji nimata svojega dela dovolj koordiniranega. Zgodilo se je, da v Ljubljani ali Litiji ni bilo snega, klanci pa so bili zamašeni in bi bilo potrebno pluzenje. Tako so bile ceste v zimskem času večkrat neprevozne, kar je povzročalo delavcem, ki hodijo na delo, velike težave.

V sušnih poletnih mesecih je ozka besniška dolina zavita v oblake prahu, kar škoduje posevkom in ljudem. Nujno bi bilo treba ceste v sušnih dneh škropiti z lužilom.

Kako rešujete težke socialne probleme?

Kot za vsa hribovita področja je tudi za nas značilen

beg delavcev v mesto. Tako obstoja kmetije brez delovne sile. Na njih se mučijo le še starejši ljudje, ki sami niso zmožni uspešno gospodariti. Tako imamo sedaj že več primerov, ko so po smrti gospodarja hišo preprosto zaprli in je vse prepuščeno zobu časa.

Pojav odseljavanja je postal tako splošen, da so že redki kmetje, ki imajo naslednika. Boljše perspektive imajo manjše kmetije, kjer so člani družine zaposleni tudi v industriji in po urah pomagajo doma pri delu.

Trajno je mogoče rešiti ta težki problem le s preusmeritvijo in modernizacijo kmetij. Šele ko bo kmečko delo po finančnem efektu enakovredno drugemu, npr. delu v industriji, se bodo kmečki sinovi z veseljem oprijemali dela na kmetiji.

KRAJEVNA SKUPNOST MOSTE

1. Kaj bi lahko povedali o delu sveta krajevnih skupnosti, odkar ste predsednik?

Dovoljujem si predstaviti krajevno skupnost Moste, ki ima 7 volilnih enot s 5.512 volivci in je ena največjih krajevnih skupnosti v Ljubljani. Krajevna skupnost je nedvomno osnovna interesna skupnost občanov v naselju. Ker stojimo na stališču, da morajo krajevne skupnosti dobiti čimveč takšnih pristojnosti, ki so povezane z zadovoljevanjem neposrednih interesov ljudi v krajevnih skupnostih, je jasno, da smo posebno pozorni prav na delo sveta krajevnih skupnosti. Pa tudi naloge, ki jih opravlja svet, so povsem določene, ne morejo se prenesti na druge organe, zlasti sprejemanje statuta in njegove spremembe, obravnavanje in sprejemanje letnega delovnega programa, dajanje mnenj in predlogov pristojnim organom občinske skupščine, sklicovanje zborov volivcev oz. občanov itn., skratka, od dejavnosti sveta krajevnih skupnosti je odvisno celotno delo krajevnih samouprave. V Mostah imamo že dve leti zelo delaven svet in lahko trdimo, da je tudi sestava sveta zelo posrečena. V svet smo vključili predstavnike vseh družbenopolitičnih organizacij terena, predsednike petih komisij in dva predstavnika mladine oziroma MK Kajuh. Ker je funkcija članov sveta častna družbena dolžnost, je dosedanje delo našega sveta izpolnilo svoj namen in mu gre vse priznanje.

2. Kako ustvarjate stik z volivci na vašem območju?

V Mostah imamo 7 odborikov občinskega zbora in dva odbornika mestne skupščine. Vsi odborniki so vključeni v delo ene od petih ko-

(Nadaljevanje na 12. strani)

Ive Šubic: požgana domačija

Krajevne skupnosti

(Nadaljevanje z 11. strani)

misij sveta krajevne skupnosti. Tako jim je terenska problematika poznana, udeležujejo pa se tudi sej sveta. Za neposrednejše kontaktiranje z volivci pa bomo v aprilu odprli odborniško pisarno skupaj s KO SZDL. Trenutno smo vtesnjeni v pisarni zunaj naselja in tega sklepa še nismo uspeli izvršiti. Ne moremo pa se pohvaliti s splošnim neposrednim stikom z volivci, vendar ni to samo krivda krajevne skupnosti ali SZDL. Dejstvo je, da se naši občani vse preveč zapirajo v krog svoje družine, v tem krogu rešujejo svoj standard ter razne težave urejajo posamično, torej ne v statusu volivca. Vsekakor bomo morali narediti več in najti neposrednejšo obliko sodelovanja med občani-volivci, oziroma med posameznimi interesnimi skupinami. Z volivci se bo treba večkrat sestati med letom; pri tem bo odborniška pisarna vsekakor odigrala svojo vlogo. Moramo pa tudi vztrajati, da tako občinska kot mestna skupščina bolj upoštevata predloge in mnenja volivcev in s tem potrjujeta njih vlogo in zaupanje, ki ga vsak volivec do oblasti mora imeti. To še zlasti zato, ker vsi skupaj skoraj na vseh področjih samoupravljamo in želimo boljše pogoje za vsakdanje življenje nas in naših družin.

KRAJEVNA SKUPNOST STEPANJA VAS

Kakšen pomen pripisujete civilni samozaščiti v KS in kako je pri vas s tem?

Organizacija krajevne samozaščite je v sodobni družbi ena od oblik zavestne organizacije preventivne in aktivne zaščite prebivalstva in njihovega materialnega stanja.

zije zaradi vse večje uporabe najrazličnejših vrst energije — tudi v gospodinjstvu itn.), da o vojnih nevarnostih sploh ne govorimo. Nevarnosti, ki nas ogrožajo, lahko s preventivnimi ukrepi odpravimo ali pa vsaj zmanjšamo njihovo delovanje; če pa nesreča že nastopi, je možno z dobro organizirano službo samopomoči zmanjšati učinek delovanja nastale nezgode. Glede na to sodimo, da je organizacija krajevne samozaščite sestavni in neločljivi del našega varnejšega življenja. Organizacija civilne samozaščite po krajevnih skupnostih je ustrezna organizacijska oblika. Vprašanje je le mobilnost ekip, strokovne usposobljenosti in opreme, da bi ob morebitni nesreči zagotovili čimvečjo učinkovitost.

V naši krajevni skupnosti smo postavili štab že pred dvema letoma, vendar na tem področju nismo zaznamovali vidnejšega napredka.

Na seji krajevne skupnosti dne 6. 3. 1970 smo sklenili, da bomo reorganizirali štab za civilno zaščito. V svetu KS smo zadolžili člana sveta, ki bo vodil in bo odgovoren za delo organizacije krajevne samozaščite. Težave imamo tudi zato, ker nimamo ustreznega prostora.

Kaj bi lahko povedali o sedanjih materialni bazi vaše KS?

Glede materialne baze naše KS ne bi mogel trditi, da je zadovoljiva, ker niti nimamo primerne prostora. Sredstva, ki jih dobimo od občinske skupščine, so minimalna in ne bi zadoščala niti za plačilo enega človeka, ki bi se poklicno ukvarjal s problemi na področju krajevne skupnosti. Ker v svetu KS vsi sodelujemo kot volonterji, dob-

KRAJEVNA SKUPNOST LIPOGLAV

Kako je pri vas z zaposlovanjem mladih?

Z zaposlovanjem mladih pri nas trenutno ni težav. Vsak si najde po možnosti ustrezno zaposlitev v mestu ali v bližnji okolici Ljubljane, ker na našem območju, ki je višinsko, kmetijsko, ni pogojev za sodobno življenje niti zanj ni kakršnekoli perspektive. Pač pa je pri nas z zaposlovanjem mladih povezano vprašanje pomena prometnih zvez za oddaljene kraje.

Primerno urejene ceste naj bi bile osnova za afirmacijo obrobni krajev naše občine. Mnenje KS Lipoglav je, da so kljub prizadevnosti ustreznih služb Obs Moste-Polje sredstva za ureditev cest IV. reda in cest krajevnega prometa občutno prenizka. Preveliko je nasprotje med naraščajočim prometom in primernim vzdrževanjem cest. Glede na raztresenost naselij v naši, kot tudi v drugih obrobni KS je ta problem še bolj pereč. Visok samoprispevek glede na majhno število prebivalcev je dokaz, da občani na ta problem ne gledajo nepriazno. Vendar so sredstva samoprispevka glede na majhno število prebivalcev in velikih potreb le nezadosten prispevek k reševanju tega problema.

Kaj menite o možnostih za razvoj turizma v vašem kraju?

Naravni pogoji za razvoj turizma so ugodni, posebno v spomladanskem in jesenskem obdobju. Izkoristiti bi bilo možno tudi dokaj ugodne terene za zimsko rekreacijo.

Prvi pogoj za razvoj turizma na našem območju pa je spet hitrejše urejanje cest, posebno cest krajevnega pomena — poleg rešitve problema pitne vode, ki je pri nas najbolj pereče na področju naše občine. Menimo, da bi bila potrebna tudi prevzgoja

je bila lepa in zelo koristna, le škoda, da smo se je v bodoče odrekli.

Menimo, da je nesmiselno — kar je tudi preteklost pokazala — graditi zgolj turistične objekte za vsako ceno. Menimo, da naj se turizem, če hočemo tako reči, poraja sam od sebe, z drugimi besedami, naj se razvija glede na potrebe in ne zgolj slučajno. Glede na to ugotovitev bi si upal trditi, da na Lipoglavu, kot tudi na drugih obrobni »hribovitih« predelih naše občine nismo znali izkoristiti vseh možnosti, vse preveč smo skromni, vse preveč prevladuje med našimi ljudmi prepričanje, da je vse okoli nas tudi za meščane vsakdanjost.

KRAJEVNA SKUPNOST ZADOBROVA — SNEBERJE

Območje vaše krajevne skupnosti je ob nalih večkrat poplavljen. Kaj je bilo do slej storjenega za ublažitev poplav in kaj bi morali še storiti?

KS Zadobrova — Sneberje ima na svojem območju tudi predele, ki obsegajo naseljene in obdelovalne komplekse ob Savi.

Pred 30 leti in še prej je bil to izrazito poplavljeni predel. Zadnjih dvajset let — do leta 1967 pa poplav praktično ni bilo. V tem času je poleg naselja nastal kmetijski obrat agrokombinata Emona.

Zahodno od tega obrata je ob Savi primerno mesto za rekreacijske objekte. Zato je prišlo v letu 1962 do ideje o gradnji avtodroma ob Savi v Sneberjah. Idejo so pričeli uresničevati leta 1964. Sredstva za dokončno izvedbo tega načrta pa niso bila zagotovljena in začeto gradnjo so zaradi reforme v letu 1965 ustavili.

Investitor in izvajalec zemeljskih del ob prenehanju gradnje nista upoštevala možnosti visoke vode in sta prepuščala vodni stihiji teren, ki je bil prej valovit in je tako omogočal odtok vode, da ne bi pritekla v naselje, zdaj pa je splaniran. Tak je bil precejšen vzrok znani poplavi leta 1966.

Pozneje je bil izdelan načrt za gradnjo obrambnega nasipa, ki so ga financirali občinska skupščina, Vodna skupnost, agrokombinat in mestni svet. Za prevzem tega objekta je bila imenovana posebna komisija, ki je poleg drugega ugotovila, da je potrebno napis v zgornjem delu pred naseljem podaljšati zaradi možnosti vdora vode za nasipom.

Ker do gradnje tega podaljška ni prišlo, smo prek krajevne samoiniciative uspeli v preteklem letu z dodatno napeljavo zemlje skoraj dograditi omenjeni objekt. Medtem so se pojavile nepredvidene težave z lastnikom zemljišča, na katerem je ta podaljšek.

Z nerazumljivim stališčem lastnika, da je treba napeljani material odstraniti in z iskanjem pravne zaščite je zadeva zopet ostala na mrtvi točki. Občinska skupščina v tem primeru ni opravila svoje dolžnosti; še več: postavlja se na dvoumno stališče, ki ni v prid izpostavljenega naselja. Prizadeti občani so v protestnem pismu zahtevali, da se jih zaščiti in objekt tak, kakršen je v načrtu, čimprej dokonča. Vendar zadeva do sedaj še ni razčiščena niti nimamo zagotovila, da bodo upravičenim zahtevam prizadejih zadoščena. Z gotovostjo lahko vztrajamo, da imajo interesi širše skupnosti prednost pred interesi posameznika. To dejstvo mora občinska skupščina vsekakor upoštevati. Nihče ne more dojeti, kako lahko v nekaterih krajih ne-

moteno gradijo nasipe, pri nas pa naj bi ga podrli.

Kakšne spremembe opazate na območju vaše krajevne skupnosti v zadnjih 25 letih?

V preteklih 25 letih so v KS Zadobrova-Sneberje nastale velike spremembe. Odražajo se predvsem v gospodarstvu, komunalnem urejanju soseske kakor tudi v javnem in zasebnem življenju našega občana.

Število občanov je v tem okolišju poraslo za nad polovico v primerjavi z letom 1945.

V zvezi s porastom prebivalstva so nastale vse večje potrebe glede trgovine, splošne preskrbe, napeljave električnih vodov, vodovodnih in drugih naprav.

V zvezi z naštetimi potrebami je bilo marsikaj narejene:

Zgrajena je bila nova trgovina in obnovljena stara, asfaltirale so se ceste, opravljajo dela za kanalizacijo in napeljujejo vodovod v nove stanovanjske okolišje. Napravljen je bil generalni zazidalni načrt in z izvajanjem so pričeli že leta 1969.

Vsa ta dela so velikega pomena za splošno ureditev soseske.

V letu 1968 je bil izveden referendum, s katerim naj bi se določilo ime za to novo sosesko. Občani so izbirali med nazivi: NOVA ZADOBROVA ali ZAJČJA DOBRAVA ali NOVO POLJE. Odločili so se za poimenovanje: NOVO POLJE.

NOVO POLJE obsega ozemlje od železniške proge Ljubljana-Zalog do nove Industrijske ceste.

Ker pa je življenje drugačno kot pred 25 leti, ker so potrebe in želje občanov vse večje, finančna sredstva pa mnogokrat ne krijejo vseh stroškov, pride včasih do »hude krvi« na zborih volivcev. Vendar upamo, da bo z vestnim, smotrnim gospodarjenjem mogoče prebroditi vse težave in sosesko NOVO POLJE tako urediti, kot je potrebno.

Občani nove soseske pa bodo lahko v slogi in skrbi za red živeli lepo in mirno življenje.

KRAJEVNA SKUPNOST VEVČE — KASELJ

1. Katere so bistvene naloge sveta vaše KS v letu 1970?

I. Komunalna: dograditev vodovoda v Kašlju, dograditev vodovoda Vevče, asfaltiranje ceste Vevče, ureditev dvorišča in zelenice pri gas. domu Vevče, delna dograditev teniškega igrišča Vevče.

Te naloge bomo opravili s sredstvi, ki jih dobi KS iz vrnjenih sredstev od prispevka uporabe mestnega zemljišča, dalje s prostovoljnim delom in samoprispevkom občanov in podjetij.

Kultura — šport — mladina:

To dejavnost skušamo razširiti prek dveh mladinskih klubov, ki delujeta na območju naše KS. Mladinski klub Kašelj se namerava posvetiti bolj prosvetno-kulturni, klub na Vevčah pa bolj športno-rekreativni dejavnosti. Finančna sredstva bosta kluba dobila od naše KS, nekaj od Papirnice Vevče, nekaj sredstev pa od svojih nadrejenih forumov, tako da bodo prve in najnujnejše potrebe pokrili. Kluba bosta tudi aktivno sodelovala pri gradnji teniškega igrišča v okviru športnih objektov na Vevčah. Člani sveta KS sodelujejo pri vseh organizacijah in društvih, tako da imamo najtesnejšo povezavo in sodelovanje z vsemi organizacijami na terenu in nam program s te strani ne bo težko uresničiti. Seveda pa primanjkuje sredstev za zadovoljitev vseh potreb.

(Nadaljevanje na 14. strani)

MOSĆANSKA RAZGLEDNICA

Mnogokrat se ljudje ne zavedamo vseh nevarnosti, sredi katerih živimo, pa nenehno ogrožajo življenje in premoženje ljudi. Te nevarnosti so tako naravne — elementarne — in vojne. Velikokrat smo priče velikim katastrofalnim nesrečam, ki jih povzroča narava (potres, poplava in drugo), pa tudi drugim nesrečam, ki so v vzročni zvezi z obstojem in delom človeka (požari, zastrupitve in eksplo-

ljena sredstva smotrno izkoristimo predvsem za urejevanje manjših komunalnih potreb. Če že nimamo dovolj sredstev, s katerimi bi samostojno razpolagali, se v sedanjih fazi zadovoljujemo s tem, da ima naša, kot druge krajevne skupnosti možnost vplivati na razdelitev sredstev v občinskem proračunu, prek katerega v neki meri zadovoljujemo večje komunalne in druge potrebe.

ljudi na našem območju, namreč sprememba njihovega pogleda in mišljenja glede turizma — poleg dviga kvalitete gostinskih storitev.

Dejavnosti turistične zveze občine Moste-Polje do sedaj sploh nismo čutili. Osamljeni pa tudi nismo našli ustreznih oblik domačega turizma. Občinska akcija urejanja hiš in okolice ter naselij, ki je bila enkratna in za katero je bilo zanimanje žal precej majhno,

Zahtevajte prospekte in tehnična navodila!

Krajevne skupnosti

(Nadaljevanje z 12. strani)

Socialno varstvo: Naloge iz tega področja rešujemo sproti s pomočjo zavoda za socialno delo Ljubljana Moste-Polje, s katerim tesno sodelujemo.

2. Kako gledate Vevčani na samoupravno ureditev v Ljubljani, ki se je izoblikovala v statutih mesta in petih ljubljanskih občin?

Glede v statutih mesta in ljubljanskih občin izoblikovane samoupravne ureditve v Ljubljani menimo — tako kot zbori volivcev naše KS — namreč, da ne gre na silo in prehitro združevati različnih služb, za kar niso še dani vsi pogoji. Obstaja bojazen, da bo občan še težje prišel do svojih odločb, da bo moral odpreti še več vrat, če jih bo sploh mogoče najti. Bojimo se namreč, da bomo zgubili stik med občani in občino oziroma službami in ne nazadnje zgubili tudi možnost povedati svoje gledanje in vplivati na odločitve. Odbornik kot povezovalni člen dostikrat ne bo mogel dovolj avtoritativno in podkrepjeno izpeljati ali ustaviti kako zadevo, kar bi občani z direktnimi stiki lahko.

Menimo tudi, da so KS obravnavane precej mačehovsko, vkljub temu, da jim je posvečenih nekaj členov statuta. KS bi morale dobiti neka stalna sredstva, ki bi se morala dodeljevati tudi po federacijskem ključu »za bolj ali manj razvita področja«. KS zunaj centra Ljubljane imajo dosti večje potrebe in je na mestu ugotovitev, da imajo vsi občani enake pravice in dolžnosti ter bi bilo treba zadeve tudi tako obravnavati in res doseči vsaj približno enake pogoje.

KRAJEVNA SKUPNOST ZALOG

1. Kateri komunalni in drugi problemi vas tarejo in po katerem zaporedju jih nameravate reševati?

Krajevna skupnost Zalog je teritorialno zelo razširjena, saj sodijo k njej vasi Zalog, Sp. Kašelj in Podgrad. Ob ustanovitvi KS je bilo to področje komunalno zelo slabo urejeno — in zato danes vseh problemov še nismo uspeli rešiti. Poleg tega se naselja v zadnjem času močno širijo, kar komunalno urejenost oziroma celotno infrastrukturo relativno še slabša. Po programu se bo število prebivalstva KS v treh do štirih letih podvojilo, v nova stanovanja se vseljujejo predvsem mlajši ljudje z otroki, s tem pa naraščajo že sedaj pereči problemi, in sicer:

— **otroško varstvo** zaradi pomanjkanje prostora že sedaj sprejema samo 70 % predšolskih otrok od vseh zainteresiranih, varstva dojenčkov pa nimamo urejenega. V naslednjih treh letih se bo potreba po varstvu otrok potrojila in bo nujna ureditev novega vrta;

— **šolstvo** je v enaki ali še hujši situaciji. Pouk je že sedaj v več izmenah in v nesodobnih prostorih, brez potrebnih modernih učnih pripomočkov, kabinetov in telovadnic. V nekaj letih bo zaradi hitro naraščajočega števila prebivalstva to zelo pereč problem;

— **vodovodno omrežje** ima približno polovica naselij v KS, pa še to je spričo stalnega priključevanja novih potrošnikov zelo nefunkcionalno, ker je glavni vod že za

sedanjo konsumacijo vode prešibak;

— **električna napeljava** je v večjem delu zastarela in prešibka. Na celotnem območju so trije transformatorji, po mnenju strokovnjakov pa bi jih moralo biti najmanj šest, ne vključujoč novih gradenj;

— **cestno omrežje:** nobena krajevna cesta ni asfaltirana, vse pa so v prilično slabem stanju, ker sredstva, ki jih dobimo od občinskega sklada za ceste, spričo vedno večjega avtomobilskega prometa ne zadoščajo za redno vzdrževanje;

— **kanalizacija:** približno 20 % objektov je priključenih na kanalizacijsko omrežje, kar je spričo še neurejenega vodovodnega omrežja katastrofalen podatek, saj so ljudje prisiljeni uporabljati vodo, ki se meša z greznično gnojnico.

To so v glavnem problemi v naši KS — poleg, katere bo KS sproti reševala. Za rešitev vseh zgoraj navedenih problemov pa bo zaradi večjih finančnih izdatkov morala vključiti posamezne komunalne organizacije, kar bo zaradi povečanja cen v bodoče verjetno lažje kot dosedaj, ko organizacije niso imele sredstev za razširjeno reprodukcijo. Poleg teh sredstev upamo tudi na pomoč občinske skupščine in seveda na samoprispevke občanov, ki so že in so še pripravljeni prispevati sredstva za ureditev perečih problemov.

KS bo v bodoče reševala zadeve po približno naslednjem vrstnem redu: vodovod, elektrika, ceste in kanalizacija — poleg manjših problemov. Angažirala se bo v polni meri za ureditev problema otroškega varstva in šolstva, za kar po sedanji politiki delitve narodnega dohodka sama nima moči.

2. Če bi bili predsednik občinske skupščine Moste-Polje, katerega problema bi se najprej lotili?

Če bi bil predsednik občinske skupščine mislim, da bi se poleg rednih občinskih zadev moral lotiti istih problemov kot v KS, samo v večjem merilu, ker menim, da je približno enaka problematika v vseh KS na območju občine, vključujoč probleme gospodarstva, političnih organizacij, mladine, rekreacije in drugo.

KRAJEVNA SKUPNOST ZELENJA JAMA

Zelena jama je pred vojno in med vojno slovela kot središče revolucionarnega delavskega gibanja, danes pa na tem območju vlada politično mrtvilo. Kaj menite o tem?

Zelena jama je pred vojno in tudi nekaj časa po vojni slovela kot središče revolucionarnega gibanja ter družbenopolitične dejavnosti. Razlogov za to je več.

V Zeleni jami, kakršna je bila pred vojno in med njo je prevladoval delavski razred-proletariat, ki ni bil okužen z malomeščanskimi idejami, ampak je bil organiziran v revolucionarnih delavskih organizacijah in gibanjih v tovarnah in na terenu, kjer si je pridobival in bogatil znanje marksizma in leninizma.

Delavci Zelene jame so bili v glavnem zaposleni v tovarnah na svojem terenu, tj. v Tovarni kleja, Kolinski, Saturnusu, Kemični tovarni, nekaj pa jih je bilo zaposlenih pri ljubljanski cestni železni-

ci in pri jugoslovanskih državnih železnicah — torej v samih takih delovnih kolektivih, kjer so bile delavske organizacije, iz katerih so izšli mnogi revolucionarji in znani politični delavci.

Revolucionarne in politične izkušnje, ki so jih delavci Zelene jame pridobivali v tovarnah, so prenašali na teren, kjer so se medsebojno povezovali v revolucionarnih organizacijah in se pripravljali za boj proti izkoriščevalcem, okupatorju in domačim izkoriščevalcem.

Tudi po vojni se je v Zeleni jami nadaljevalo aktivno družbenopolitično delo po tradicijah izpred in medvojne revolucionarne aktivnosti. Aktivnost pa je začela upadati, ko so stari predvojni in medvojni revolucionarji in družbenopolitični aktivisti ostareli in oslabili in niso mogli več aktivno sodelovati v družbenopolitičnem delu, nekateri pa so se odselili iz območja Zelene jame.

V zadnjih letih je bilo v Zeleni jami zgrajenih precej blokov ob Pokopališki, Bavdkovi, Rožičevi in Kajuhovi ulici. Število prebivalstva se je podvojilo. Družbenopolitični delavci smo pričakovali, da bodo novi priseljenci izpolnili vrzel, ki je nastala na področju družbenopolitičnega dela. Vendar se naša pričakovanja niso uresničila. Izmed novopriseljenih, čeprav so po večini mlajši, je zelo malo takih, ki so pripravljeni aktivno sodelovati v družbenopolitičnih organizacijah. Torej: stari aktivisti so ostareli in ne morejo več aktivno posegati v družbenopolitično delo, mlajši občani, zlasti v blokih pa niso pripravljeni nadomestiti predvojnih, medvojnih in povojnih aktivistov. Zato sloni vse družbenopolitično delo le na nekaj članih, ki pa pri najboljši volji ne morejo napraviti tistega, kar so še pred leti naredile stotine aktivistov.

Če hočemo, da bo družbenopolitično delo v Zeleni jami ponovno oživele, bo potrebno predvsem iskati pomoč pri članih ZK, ki stanujejo na terenu, povezani pa so na svojih delovnih mestih, kajti v osnovni organizaciji na terenu so včlanjeni predvsem upokoenci in gospodinjke. Pridobiti bo treba čimveč mlajših občanov, zlasti iz blokov.

2. Kako gleda svet krajevne skupnosti na samoprispevek občanov?

Glede samoprispevka menimo, da bi ga bilo treba uvesti. Enakega mnenja je tudi nekaj občanov; vendar obstajajo pri tem težave, izvirajoče iz samih predpisov, ki določajo, da mora biti navzočih najmanj 2/3 volivcev, ko se odloča o uvedbi samoprispevka. Po teh določilih bi pri nas moralo biti navzočih 2.400 volivcev. To pa je nemogoče doseči — največ jih pride na zборе volivcev do 100.

Drugo sporno vprašanje glede samoprispevka pa izvira iz socialno-ekonomskih razmer občanov. Stari del Zelene jame je eden najbolj komunalno neurejenih predelov mestnega dela naše občine, saj so tu še vse ceste in pločniki (razen treh) makadamski, javna razsvetljava je zelo slaba, neurejena je tudi kanalizacija in ob večjih nalivih vdira voda v kleti; tu živijo predvsem starejši ljudje in upokoenci z nizkimi dohodki in pokojninicami. V novem delu ob Kajuhovi in Rožičevi ulici pa živijo občani s sorazmerno boljšimi dohodki, vendar niso zainteresirani za samoprispevek, ker je ta predel dokaj dobro urejen. Poleg navedenega se občani tudi izgovarjajo, da plačujejo prispevek za uporabo mest-

nega zemljišča, ki je bil uveden z namenom, da z njim urejajo komunalne naprave.

KRAJEVNA SKUPNOST NOVE JARŠE

1. Kakšne spremembe občute Jaršani na svojem področju v zadnjih 25 letih?

Nove Jarše so začele nastajati pred približno 50 leti. V začetku so se razvijale počasi, zadnjih 35 let pa je gradnja silno pospešena, tako da je iz malega naselja pred 25 leti (ko je živelo tu le 70–80 prebivalcev) število prebivalcev naraslo na 3.750. Ves ta čas pa po urbanističnem načrtu niso mislili na družbenopolitično življenje tega naselja in zato še danes nimamo primernih družbenih prostorov.

Terenski aktivisti so to praznino močno čutili in so zato dvakrat poizkušali uresničiti svoje želje in nujno potrebo, kar so do neke mere tudi uspeli. Vendar to za sedanje potrebe še zdaleč ne zadošča več.

V letu 1969 pa se je situacija toliko spremenila, da bomo v letu 1970 začeli graditi tolikanj potrebne družbene prostore v velikosti 17 × 13 m. Poslopje bo stalo poleg varstvenega zavoda osnovne šole v Novih Jaršah. V njem bomo dobili naslednje prostore: pi-

sarno, sejno sobo, prostor za mladino in prostor za večje sestanke, tudi naši upokoenci bodo dobili svoj tako nujen potreben kotiček. Za dosego tega cilja je krajevna skupnost terena Nove Jarše organizirala zbiranje prostovoljnih prispevkov. Ta akcija je dala primerne rezultate in s tem tudi upanje, da bo teren vendarle prišel do tolikanj zaželenih prostorov. Zgradba bo primerno odmaknjena od prometnih cest. Poleg zgradbe bo otroško igrišče, kar bo še posebno pomembno zaradi varnosti otrok, ki se bodo tam igrali.

Kot že omenjeno, je stanovanjska gradnja naselij hitro naraščala že do sedaj; naraščanje števila prebivalstva pa je po urbanističnem načrtu predvidevati tudi še v bodoče. Šoli v Novih Jaršah, ki je bila zgrajena pred 5 leti, že sedaj primanjkuje učilnic. Z gradnjo dveh novih stanovanjskih stolpnih, ki bo vsaka imela 60 stanovanj in bosta vseljivi že letos (dve novi stolpnici pa sta v gradnji) pa bo pomanjkanje šolskih prostorov postalo prav kritično. Z drugim besedami: nastaja potreba po novih šolskih objektih. Z naraščanjem števila prebivalstva pa bodo potrebne tudi nove obrtniške servisne dejavnosti, otroški varstveni zavodi, primerna igrišča itn.

KEKEC V ZALOGU

V nedeljo 5. aprila je dramska skupina osnovne šole Polje gostovala z mladinsko igro Kekec v zadrudnem domu v Zalogu. Že nekaj let učenci na šoli uprizorjajo pravljične igre, ker imajo učenci za to dejavnost veliko veselje.

Tokrat je mladinsko igro režiral učitelj slovenskega jezika tov. Zun. Z živo in sproščeno igro so igralci hitro dobili kontakt z gledalci, in je uprizoritev uspela. Vloge so odigrali učenci od 5. do 8. razreda. Imam občutek, da so bili interpreti za posamezne vloge posrečeno izbrani, predvsem pa je vse glasovno in igralsko navdušil Kekec.

Gledalci so bili ob vsakem dejanju zelo hvaležni mladim igralcem, Napeto so sledili malčki, ki so jih pripeljale

mamice. Niso samo gledali, temveč tudi sodelovali z opo-
našanjem »sove« na željo igralcev, da bi pregnali požrešnega Bedanca. Mladinsko igro so poživili glasbeni vložki, ki so jih igralci dokaj dobro izvedli.

Zasedba je bila naslednja: Ignac Junkar-Kekec, Damjana Novak — Tinkara, Ančka Marn — mama, Rudi Kocjančič — Bedanec, Janez Tesner — pastir Mišnjak, Matjaž Matjašič — Kosobrin, Zvonka Trtnik — Menara in Boris Rozman — čuvaj Stembur. Glasbene točke je na klavirju spremljala profesor Jelka Kerenčič.

Mladi igralci so veseli, ker je uprizoritev uspela, gledalci pa so hvaležni za lepo izvajanje. **Janez Žnidar**

Ignac Junkar je bil uspešen v vlogi Kekca

Občinsko prvenstvo u smučanju

Prvaki so: Dmitrij Kobilica, Vito Poljanec, Borut Rakušček, Nada Urbar in Slavka Jager.

Se v aprilu — to je bilo mogoče samo letošnja muhasta zimo — so se zbrali smučarji iz vse občine, da se še zadnjič v sezoni pomerijo med seboj. Na koledarju je že zdavnaj pisalo: POMLAD, a po sončni soboti je vse, ki so bili namenjeni v Kranjsko goro, sprejel pravi snežni metej. Kdor pa se je po skoraj neprevoznih cestah prebil v Kranjsko goro (to je uspelo našim 100 nastopajočim), kar ni mogel verjeti, da je smuka res tako odlična, in to v aprilu. No, to je v glavnem prispevalo k odličnemu počutju vseh tekmovalcev — poleg seveda nadvse lepih nagrad, ki so jih prejeli najboljše uvrščeni. Vsi zmagovalci so prejeli v spomin ure, ki jih je podelila občinska skupščina Meste-Polje, v imenu odsotnega pokrovitelja tekmovalstva Poldeta Mačka pa sta jih predala tekmovalcem predsednik kluba odbornikov France Rejc in predsednik občinske zveze za telesno kulturo Albin Galof.

Sicer odlični organizatorici, občinski zvezi za telesno kulturo, pa se je vendarle vrnil spodrsilaj. Propozicije so namreč točno določale starostne kategorije, ker so bila pred tem še izvedena tekmovalstva za vse starostne kategorije do cicibanov do mladincev. Tako so imeli pravico nastopa le starejši od 18, in sicer v posameznih kategorijah po 10 let. Žal nekatere ekipe tega niso upoštevale in bo nujno to črko propozicij prihodnjič boljše upoštevati.

Pa se o tekmovalcih. Največji zmagovalci te tekme je bil Dmitrij Kobilica, znani strelski funkcionar in mojster iz Saturnusa. Po več kot 10-letnem nastopanju na sindikalnih tekmah je letos res nadvse zaslužen končno le osvojil naslov prvaka. Sploh je bila kategorija starejših članov najbolj borbena. Na startu sta bila tudi 2 bivša predsednika občinske zveze za telesno kulturo (Jože Borštnar in Tone Novak) in najstarejši udeleženec tekmovalstva, 60-letni Franc Klemenc iz Kolinske tovarne.

Med člani srednje kategorije (30–40 let) je po pričakovanju zmagal letošnji ljubljanski prvak Vito Poljanec (Saturnus). Tudi v ženski konkurenci sta prvi mesti osvojili letošnji ljubljanski prvakinji Slavka Jager in Nada Urbar (AE), pri članih pa je tv pot zmagal Borut Rakušček, pred sicer najboljšim smučarjem naše občine Andrejem Pirkmaierjem. Ta je v 5 občinskih prvenstvih, kolikor jih je bilo doslej, 3-krat osvojil prvo in dvakrat drugo mesto.

In še o ekipnem zmagovalcu. To je bil Agrokombinat Emona zaradi odlič-

nih ženskih tekmovalk, ekipi Saturnusa in Javnih skladišč sta bili sicer še bližji naslovu, vendar so Javna skladišča ostala brez svoje najboljše tekmovalke med mlajšimi članicami, Saturnus pa je bil prekratek zaradi ženskega dela ekipe. Tako se je slednji po 4 letih nepretrganega osvajanja (pravijo, da samo za leto dni) poslovil od prehodnega pokala.

REZULTATI:

Člani od 18–30 let: 1. Borut Rakušček (Kod) 37,; 2. Andrej Pirkmaier (Pap. V.) 38,6; 3. Marko Borštnar (Jav. skl.) 39,8; 4. Jaka Matičič (Sat.) 40,1; 5. Ludvik Deisinger (Kod) 140.

Člani (30–40 let): 1. Vito Poljanec (Sat.) 27,1; 2. Pavle Matjašič (Jav. skl.) 27,9; 3. Matija Radelj (Sat.) 28,8; 4. Jože Pirc (Žito) 29,0; 5. Janko Žehelj (Jav. skl.) 30,6.

Člani nad 40 let: 1. Dmitrij Kobilica (Sat.) 28,44; 2. Jože Borštnar (Jav. skl.) 29,0; 3. Štefan Lavriša (Sat.) 29,9; 4. Vili Predovič (KTH) 30,6; 5. Saša Erman (AE) 31,3.

Članice 18-30 let: 1. Slava Jager (AE) 34,8; 2. Ksenja Heric (KTH) 38,0; 3. Mojca Liberšar (Zadvar) 38,8.

Članice nad 30 let: 1. Nada Urbar (AR) 32,5; 2. Anica Veselič (Sat.) 39,3; 3. Majda Žehelj (Jav. skl.) 42,8.

Kratke iz športa

Atleti našega edinega atletskega kolektiva Slovan so v hudih škripcih, ker jih je zapustil dosedanji trener prof. Tomo Koprivnjak. Z delom je prenehal zaradi pre zaposlenosti. Tako vodijo sedaj treninge starejši tekmovalci, ki so že obiskovali trenerske tečaje, kot sta Srečko Zakrajšek in Jože Vrtačič. Oba sta pomagala pri delu že tudi doslej, tako da bo nujno najti novega trenerja.

V maju odhaja služiti vojaško obveznost načelnik TVD Partizan Meste Tine Hawlina, ki je v zadnjih dveh letih naredil v tem društvu ogromno za razvoj predvsem moške gimnastike. Z njegovim odhodom bo nastal velika vrzel, in to prav v času, ko njegovi varovanci Bogdanovski, Vidic, Černič, Radetič, Marko Hawlina in drugi stopajo v tekmovalne arene.

Nogometni klub Slavija in trener njenega prvega moštva »Marta« Berginc sta sporazumno prekinila pogodbo. Tako člani, ki nastopajo v I. republiški ligi, zopet vodi Alojz Perharič, mladince Tone Bratun, pionirje pa Andrej Babnik.

Mladinci — nogometaši Slovana so bili povabljeni na mladinski nogometni turnir v Zahodno Nemčijo. Na tem turnirju sodelujejo vsako leto najboljše jugoslovanske moštva z ekipami iz drugih evropskih držav. Zato je to pomembno priznanje Slovanu za njegovo delo z mladinci. Vse stroške

bivanja bodo Slovencem seveda plačali domačini, vendar ostanejo še stroški prevoza. Ob tej izjemni priložnosti se je zato NK Slovan obrnil za pomoč na razne družbenopolitične organizacije v občini.

Pred časom je bil pri predsedniku občinske skupščine Poldetu Mačku stanek, kjer se je odločalo o usodi telovadnice TVD Partizan v Zeleni jami. Društvo namreč izredno dobro vzdržuje to telovadnico, a ni njen lastnik oziroma upravljaavec. Vsi prisotni so se strinjali, da mora krajna skupnost Zelena jama posvetiti več skrbi kulturnemu domu, da pa naj vzdrževanje telovadnice še naprej ostane v rokah prizadevnih telovadcev.

Evropsko prvenstvo v kartingu

Na dirki za evropsko prvenstvo v kartingu, ki bo v nedeljo 31. maja 1970 v Javnih skladiščih, pričakuje prireditelj prijave iz 14 držav: Italije, Francije, Švice, Anglije, Belgije, Švedske, Danske, ZRN, Škotske, Finske, Avstrije, Monaka in Irske ter seveda domačih tekmovalcev. Upajo pa, da jim bo uspelo pridobiti za nastop še dirkače iz vzhodnih držav, kjer se zdaj omejujejo le na interna tekmovalstva. V tem primeru bodo priredili še posebno dirko, na kateri bodo nastopili ti tekmovalci z izbranimi udeleženci evropskega prvenstva. Če jim bo uspelo tako, kot je zamišljeno, bomo gostili v naši občini (ki pa je sicer brez vsakih hotelskih in turističnih uslug) tekmovalce, funkcionarje in privržence tega športa iz 20 evropskih držav.

Zato bo moralo biti res vse v najlepšem redu. Za to skrbi sekretariat organizacijskega odbora tega tekmovalstva, ki ga vodijo: kot direktor Jože Borštnar, kot vodja gospodarskega sektorja Bofa Dragar, kot vodja propagandnega sektorja Marjan Kavčič in kot vodja športnega sektorja Bogo Krenčič.

Nana Müller, Marija Težak republiški prvakinji

KOLAJNE NA VSEH TEKMOVANJH SE šolarjem s šol KETTE-MURN, JOŽE MOŠKRIČ in POLJE

OBCINSKI, LJUBLJANSKI in REPUBLISKI prvaki osn. šol v GIMNASTIKI — osn. šola VIDE PREGARC

Žal ni prostora, da bi dovolj napisali o uspehih, ki jih dosegajo telovadci osnovnih šol naše občine, pa tudi obeh društev: TVD Partizan Meste in seveda predvsem TVD Partizan Zelena jama. V minulem mesecu so bila na sporedu mestna, področna in republiška prvenstva za osnovne šole in šole II. stopnje v gimnastiki. Naše šole so dosegle izreden uspeh.

Začelo se je z občinskim prvenstvom. Pokazalo se je, da so vse 4 šole tj. Polje, Vide Pregarc, Kette-Murn in Jože Moškrič izredno pripravljene in to (razen J. Moškrič, ki nima moške ekipe) v konkurenci pionirjev in pionirk. Zato se je prijavilo na področno prvenstvo Ljubljane kar 30 tekmovalcev v vsaki od konkurenc. Uspeh je bil popoln, saj so med pionirji ekipe osn. šol Vide Pregarc, Kette-Murn in Polje zasedle prva 3 mesta, med posamezniki pa je prvo mesto odšlo v Šiško, od drugega do devetega mesta pa so se zvrstili: Hawlina, Smodiš, Vidic, Rozman, Černič, Ekmečič, Radetič, Kadunc.

Med dekletki so se med vrste Vide Pregarc I., Vide Pregarc II., Kette-Murn, Jože Moškrič in Polje (po tem vrstnem redu so se uvrstile) vrinile le ekipe Hinka Smrekarja iz Šiške na 3. mesto in Prežihovega Voranca iz Centra na 6. mesto. Med posameznicami pa so prvih 13 mest osvojile izključno tekmovalke naše občine, po temle vrstnem redu: Zeleznikar, Težak, Kamenšek, Müller, Strnad, Četrtič, Brglez, Zadnik, Tilka Černe in Marjetka Černe, Kovačič, Ambrož in Grebenšek.

Med srednješolkami je osvojila prvo mesto v Ljubljani vrsta moških gimnazij (ki pa žal ni imela tudi moške vrste). Tudi v tej konkurenci so bila na prvih mestih izključno dekleta iz naše občine, s to razliko, da sta zmagovalka Vida Perišič in tretje-uvrščena Nana Müller tekmovali za pedagoško gimnazijo.

Na področnem prvenstvu Ljubljane je nastopilo 10 vrst pionirjev in 14 vrst pionirk ter 4 vrste mladink.

Na republiško prvenstvo, ki je bilo teden dni kasneje, so se uvrstile prve 3 ekipe s področnega prvenstva ter področni prvaki iz cele Slovenije. Tu so nastopili odlični telovadci in telovadke iz Kidričevega, Maribora, Brežic, Kopra in drugih znanih gimnastičnih centrov. Med mladinci (srednješolci), kot že rečeno, žal nismo imeli predstavnikov. Med mladinkami (Ljubljana in moških gimnazij) je bila naša vrsta oslابلjena, ker sta Perišičeva in Labovičeva nastopali za državno reprezentanco v Nemčiji. Tako je delila moška gimnazija 4. mesto (z Labovičevima bi lahko posegla po prvem mestu). Pač pa sta šla naslov republiške prvakinje in drugo ter četrto mesto v Meste za Müllerjevo, Jurječev in Udermanovo. Republiška prvakinja je postala Marija Težakova, ki je zmagala tudi na vseh orodjih, druga je bila Zeleznikarjeva in tretja Tilka Černe. Med 12 ekipami sta prvi dve mesti zasedli prva in druga ekipa šole Vide Pregarc, šola Kette-Murn pa je bila 7.

Med pionirji so bili pionirji iz Kidričevega premočni, saj so bile naše moči razbite kar na tri ekipe: Vida Pregarc je zasedla drugo mesto, Kette-Murn četrto in Polje 6. Pač pa so se odlično uvrstili Hawlina, Smodiš in Rozman, in sicer na 2., 4. in 8. mesto med posamezniki.

Sklep tega je bil: V malokateri kvalitetni šport vložijo trenerji veliko dela, kot so ga v letošnjem šolskem letu za priprave telovadcev učitelji telesne vzgoje s šol naše občine. Vse pionirke šole Jože Moškrič, vsi šolarji na šoli Vide Pregarc znajo te tekmovalne vaje, na šoli Kette-Murn pa so izvedli celo šolsko prvenstvo, na katerem so nastopili vsi razredi. Zato smo dolžni vsi hvaliti učiteljem telesne vzgoje: Jožetu Mavriču, Vandi Bedenk, Francu Močniku, Mariji Zupanc, Nadki Jeraj in Marjanu Krevhu. Upamo, da ne bodo deležni samo naše pohvale, ampak se jih bodo spomnili tudi šolska vodstva.

Uspel telovadni nastop v Dolskem leta 1952 v počastitev olimpijca Karla Janeža, ko se je vrnil z olimpiade iz Helsinkov. S tem se je Janež tudi poslovil od dolgoletnega športnega delovanja

Rezultati občinskega prvenstva v gimnastiki

Posamezniki: Pionirji: 1. Marko Hawlina (KM) 28,9; 2. Zoran Radetič (KM) 28,4; 3. Marjan Smodiš (VP) in Tomo Vidic (KM) 28,2; 5. Zvone Bogdanovski (KM) in Marko Alauf (P) 27,9.

Parter: 1. Hawlina 9,7; 2. Smodiš 9,5; 3. Vidic 9,4; preskok: 1. Hawlina in Radetič 9,8; 3. Rozman (P) in Mekiš (VP) 9,7; bradlja: 1. Radetič 9,5; 2. Vidic, Erent (KM) in Hawlina 9,4.

Pionirke: 1. Joža Müller (VP) 28,8; 2. Janja Četrtič (VP) 28,6; 3. Marija Težak (JM) 28,4; 4. Mateja Brglez 28,3; 5. Neva Zeleznikar in Irena Ambrož (vse VP) 28,2.

Parter: 1. Müller 9,8; 2. Brglez, Ambrož in Kuhar (vse VP) ter Težak 9,7.

Preskok: 1. Težak (JM), Strnad, Müller, Černe, Četrtič (vse VP) 8,7. Gred: 1. Müller in Četrtič 9,3; 3. Brglez in Zeleznikar 9,1.

Miro Cerar in Janez Brodnik z ekipnim občinskim prvacom v gimnastiki — učenci osnovne šole Ketteja in Murna in njenim učiteljem telesne vzgoje Francem Močnikom

Nastopi plavalcev Ilirije-Slavije na zimskih prvenstvih

Plavalci velikega vevškega kluba so se tudi letos, kot druga leta, udeležili zimskih prvenstev, in to navkljub zelo slabim pogojem za delo v zimskih bazenih. Tako so se plavalci letos pripravljali res samo v malem in zastarelem ilirijanskem bazenu, kajti v Kranju niso mogli dobiti termina, da bi lahko vsaj enkrat tedensko vadili v 25-metrskem bazenu. To pa seveda vse vpliva na slabšo pripravljenost tekmovalcev in se seveda odraža tudi v slabših rezultatih kot prejšnja leta. Navkljub vsem težavam, pa so plavalci nastopili na letošnjem zimskem državnem in re-

publičnem prvenstvu. Povsod so sicer zasedli slabša mesta kot lansko leto, a to gre v veliki meri pripisovati dejstvu, da so nastopili v glavnem mladi plavalci, kajti večina starejših plavalcev je prenehala tekmovali. Na državnem prvenstvu, ki je bil letos v Zagrebu, se je klub bolj slabo uvrstil, saj sta v poštev za točkovanje prišla le plavalca Andrič in Hercogova. Večji uspeh pa je klub dosegel z osvojitvijo tretjega mesta na slovenskem zimskem prvenstvu v Kranju. Vrstni red prvih petih je bil naslednji: 1. Triglav 22.484, 2. Ljubljana 19.022, 3. Ilirija-Slavija 18.089,

4. Rudar 15.308, 5. Koper 15.004. Po svoje lahko to štejejo za uspeh, saj je klub dosegel to mesto s samimi mladimi plavalci, od katerih večina veliko obeta. Kolajne pa so osvojili: Srečko Andrič na 400 m crawl — tretje mesto, Jana Hercog na 400 m crawl — drugo mesto, Tatjana Pribošek na 100 m delfin — tretje mesto. Tudi ostali so plavalci dokaj solidno in od mladih plavalcev, Jurmana, Hercoga, Dimitroviča, Cvetkoviča, Ločniškarjeve in drugih lahko pričakujemo, da bodo na naslednjih prvenstvih že posegali v boj za medalje. Niko Potočnik

Šport je startal v Polju

NAJPREJ SE MORAMO ZMENITI: VEM NAMREČ, DA ŠPORTNE RUBRIKE NE BERE SAMO MLADINA, KI JE »VSA NEUMNA NA ŠPORT«, AMPAK TUDI STAREJŠI OBCANI. ZDI SE MI, DA BO TALE TEMA PRIVABILA TO POT SE POSEBEJ STAREJŠE, PA BOM ZATO VSAKO MISEL ALI PODATEK ZAČENJAL Z: »ALI SE SPOMINJATE?« VELJA!

IN VESTE ZAKAJ TAKO? KO SEM SE POGOVARJAL Z LJUDMI, KI SO POSTAVLJALI NA NOGE TELESNO KULTURO V NOVI JUGOSLAVIJI, JE VSAK REKEL: »ČAKAJ, DA SE SPOMNIM!« IN SE »VEŠ KAJ, ZDI SE MI, DA JE BILO TAKO, PA SE FRANCELJNA VPRAŠAJ!« IN: »SAJ SE MORAM SPOMNITI, SAJ TO JE EDINO, KAJTI NOBENIH ARHIVOV NIMAMO IZ TISTEGA CASA.«

ZATO BOM TOREJ VPRAŠAL VEDNO: »ALI SE SE SPOMINJATE?« ČE PA SE KDO SPOMINJA DRUGACE ALI IMA TOČNEJŠE PODATKE, NAJ SPOROČI!

MAJ, PA JUNIJ 1945

Kdo neki bi tedaj pisal arhive. Ali se še spominjate? Večina naših športnikov je bila v partizanih, v taboriščih ali v ilegali. Bili so to ljudje, ki so — kot jih je tudi danes dosti — živeli za šport z dušo in telesom (in denarico). Toda »mučena domovina« je bila prva. In so šli za njenim klicem, za svojim klicem in se združili v eno z enim ciljem. Veliko nogometašev iz Polja in Most in telovadcev je ustvarilo neuničljivo vez, ki veže življenje z domovino. Dali so življenje.

Toda, ali se spominjate, da so Hajdukovi igrali svoje prve tekme na

daj trener NK Slovan. Rudl je zbral takole ekipo: vratar je bil Vinko Fink (sedaj predsednik TVD Partizan Zelena jama), branilca sta bila Škrjanc in Lorbek, krilci: »Mandovec« Klešnik, Stane Meljo (bivši predsednik sklada za telesno kulturo naše občine) in Toni, v napadu pa so bili Slavko Završnik, Bobi Tomažič (pok.), Rudi Puhar, 2 pa sta Rudinu ušla iz spomina. O nasprotnikovi postavi, torej reprezentanci Ljubljane, mi je manj znanega. Poznam jih nekaj: igral je Franc Jankovič (sedaj je uslužbenec Saturnusa), brata Nagode iz Zelene jame, rezerva je bil Viki Jarc, najvnetejši smučarski delavec v naši občini

Tekma med Ljubljano in Poljem pa pravzaprav ni bila prva tekma v Ljubljani po osvoboditvi, kajti preje so igrali predtekmo. V njej je druga ekipa Polja premagala Litižo z 8 : 1. Na tej tekmi je dal Rudi Puhar 4 gole (tekmo z Ljubljano je igral le en polčas), drugi strelci pa so bili menda še Bobi in Franc Bobnar pa Stane Klečnik.

Takoj po tej tekmi so Poljci začeli z ustanavljanjem svojega kluba. To je bil lep čas prvi klub oziroma tudi prva športna organizacija na ljubljanskem področju. Jeseni leta 1956 so ustanovili nogometni klub Rdeča zvezda, ki je imel svoje igrišče v že ome-

v letu 1946, torej skoraj leto za Poljem. Prvi predsednik tega društva je bil verjetno Pezdur, a njegovi glavni ustanovitelji so bili med drugimi tudi Ciril Fain (kasnejši predsednik naše občine) in Albin Galof (sedanji predsednik občinske zveze za telesno kulturo). Tudi za blagajnika vemo: to je bila Fainova žena Ančka. Svoboda je bila nekaj časa edino društvo v mestu in šele kasneje so ustanovili Železničarja v prostorih bivšega Hermesa.

KAREL JANEŽ

Tradicija taborskih telovadcev je bila zelo močna (lani so slavili 50 let društva) in tako je društvo že takoj razpolagalo z odličnimi telovadci. Med njimi pravzaprav eden najboljših, je bil Karel Janež, doma iz Dolskega (sedaj stanuje na Kodeljevem in je mojster v Pletenini). Bil je med prvimi in leta 1946 je že nastopil na balkanskem prvenstvu v Sofiji kot državni reprezentant. To je bila prvo telovadno mednarodno srečanje po osvoboditvi. Janež pa se je na Tabor vozil s kolesom iz Dolskega, kjer je kar na svojo roko vadal mladino, ki je bila navdušena nad njegovimi umetninami. Tako je imel zavzete posnemalce v Jožetu in Miru Peterki ter Francu Mihelčiču. Vzgojil jih je kasneje tako daleč, da so bili, čeprav iz malega Dolskega (ki žal danes ne ve več za telovadbo — še za telovadnico ne) ena najboljših moških vrst v Sloveniji. Njegov zgled danes sledi le marljiv Jože Peterka, profesor telesne vzgoje, ki pa ni našel delovnega mesta v naši občini, ampak vzgaja mladino v sosednjem Dolu.

Karel Janež je bil torej prva zvezda, prvi olimpijec naše občine. Njegov vzpon je šel tako daleč, da je nastopil na olimpijskih igrah v Londonu leta 1948, čez 2 leti na svetovnem prvenstvu v Baslu in leta 1952 z nastopom na olimpiadi v Helsinkih zaključil svojo bleščečo telovadno kariero. Potem je še nekaj let delal v Dolskem in na Taboru, nato pa se popolnoma posvetil poklicu. 25 let po njegovem nastopu na olimpiadi v Londonu, se nam obeta, da dobimo novega olimpijca. Najbližja temu je zopet telovadka — Vida Perišič.

SLOVAN

Ker so bili v vodstvu taborske Svobode Moščani, so ustanovili moščansko podružnico, in sicer društvo Svoboda II, ki je obstajalo do leta 1948. Že pred tem se je od taborske Svobode oddelila nogometna sekcija, ki je prek Miličnika prešla v Enotnost, današnjo Olimpijo. Leta 1948 se je osamosvojila tudi Svoboda II in v Mostah so ustanovili športno društvo Slovan. Ta pa že ni imel v načrtu samo nogometa, ampak so se začele pojavljati tudi druge sekcije. Leta 1948 so se spravili menda skupaj tudi igralci namiznega tenisa, ki so nastopali celo v zvezni ligi. Ekipo so sestavljali Marjan Rožanc, dr. Krejči in Jože Oblak. Potem so začeli boksarji, in sicer s trenerjem Antolinom. Sicer niso imeli kakih večjih dvobojev, a so imeli svoj nastop v kinu Triglav. Boksarji so obstajali nekako do leta 1950. Nekako v ta čas pa sodi tudi obdobje hokeja na travi. Vsa moščanska mladina je drla h Gradisu, kjer so začeli s tem športom. Ker je bilo v Jugoslaviji le nekaj ekip, je tudi Gradis igral v zvezni ligi.

No, večina športov v tem času so bili moda. Od danes razvitih športnih panog je ostal le nogomet in seveda telovadba pa malo pozneje od nemških ujetnikov propagirani in naučeni veliki roketi. Ta se je kasneje preselil na mala igrišča in velikega ne poznamo več. In še ena zanimivost: košarka. Preden so prof. Telban, Šerbec, Fugina, Kristančič in drugi pionirji slišali za košarko, smo Moščani že videli koše. Postavljeni so bili za Kodeljevske cerkvijo. Postavili so jih Italijani. Kaj so delali z njimi, se nihče ne spomni, niti ne, kdaj so jih podrli.

PAPIRNIČAR

Sedaj se vrnimo v Polje ugotoviti, da so tam leta 1949 ustanovili pri pa-

pirnici takrat najmočnejše društvo v Ljubljani ŠD Papirničar. Baje so na leto razpolagali s 3 milijoni dinarjev. Bilo je 10 sekcij, in sicer:

- seveda nogomet, (telovadci so ostali in se preimenovali v Partizan);
- roketi za moške in ženske ter odbojka za oboje;

- Joža Bezljaj je poskušal na roketnem igrišču narediti led, pa je bil zato ustanovljen hokejski klub z drsalno sekcijo (imeli so celo revijo, na kateri so dobili 40.000 din vstopnine);

- kegljaški klub, ki je imel 8 ali 9 ekip, ki so predstavljale posamezne obrate;

- strelski aktiv; ta je bil izredno močan, saj je pozneje izšel iz njega državni prvak Delorenzo. Ti so nastreljali 80 pokalov po raznih tekmovanjih, pa ni danes nikjer nobenega od teh. Kot mi je rekel moj sogovornik, imajo sedaj po raznih stanovanjih ročce v njih;

- potem so bili smučarji. Sicer niso imeli nobenih tekem, so pa hodili na izlete s smučmi, tudi vadili so slalom med drevjem, pa pili »šnops« pri kmetih;

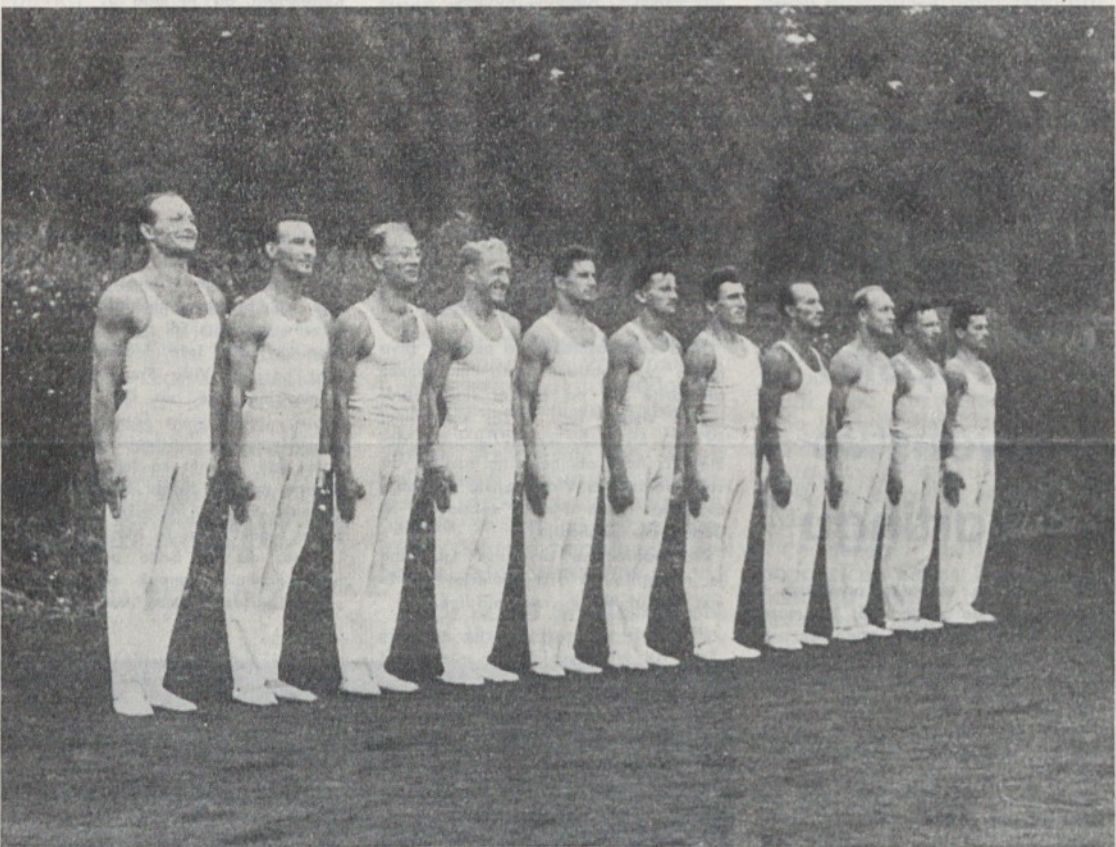
- šahovski klub;

- plavalni klub je nastal zato, ker je že od leta 1947 redno hodila na treninge na Vevče državna vaterpolo reprezentanca, pa smo menili Vevčani, da bi bilo treba ustanoviti plavalni klub. Bazen je seveda bil, saj so ga začeli graditi med vojno, po vojni pa so ga z udarniškim delom dokončali.

No, plavalni klub ni zaživel do petimi leti, ko ga je prijel Tone Novak;

- modni klub tistega časa so bili boksarji. Omenili smo jih že pri Slovanu. Pojavili so se tudi v Polju. Imeli so dva, tri nastope, potem so »jim pa tiste rilce razbil«, so pa zabuhle nosove okol' nosil, pa je blo kluba kar hitr' konc pravi Rudi Puhar, ki se vsega tega športnega življenja še najbolj potanko spominja.

Od leta 1950 pa že obstojajo arhivi. Klubi so pisali zapisnike vsaj občnih zborov če ne že sej. Včasih so naredili celo kak obračun ali pismeno prošnjo za denar (vse to je bilo do

Moška olimpijska vrsta, ki je leta 1948 nastopila na olimpiadi v Londonu in osvojila deseto mesto, tretji z leve je Miro Longyka, učitelj telesne vzgoje v šolskem centru tiska in papirja, šesti z leve pa Karel Janež, naš rojak iz Dolskega

osvobojenem ozemlju, na Visu, že takrat, ko je še divjala vojna. Prišli so s hribov, s celine na ta otok, se slekli in se udarili z angleškimi mornarji. Nato pa spet nazaj v hribe.

Kot niso ob grozoti vojne zamrli žala in smeh in pesem in beseda, tako tudi nista bili pozabljeni žoga in badminton. Ali se spominjate? Ali niste takrat, ko ste počivali na praznih tleh podirajočega se hleva, obujali spomine na »fuzbal« in kovali načrte in sklepanje tekme za takrat, ko »bo svoboda zasijala in se povrne partizan«.

Pa so pridreli iz hoste, se preoblekli, skočili vkup in med njimi je bila žoga. Prava žoga, a kateri so sanjali 5 let.

»Boljš da t' ne povem, kje smo došli žogo, pa drese, da nau kdo kej učito«, pravi Rudl (saj veste kateri — Puharjev). On je bil prvi zraven. Poročnik, šef prometa IV. armade. Pred vojno je prišel iz Notranjske v Polje. Tu so ga takoj vključili v nogometni klub, kjer je bil trener pionirjev, pa seveda igralec. Tu je bil sprejet v partijo, v klub. Ni čuda, da je bil on prvi. Toda tekma, ki so jo igrali junija 1945 v sedanji jami Jugopetrola med Poljem in Zalogom, je bila prva nogometna tekma v Ljubljani. Poljci so napovedali dvoboj Ljubljancem. Poljce je vodil Rudl, Ljubljancem pa so bili tako imenovana športna četa v Ljubljani nastanjenih brigad. Vodil jo je Polde Hacler, se-

in v Saturnusu, vodja je bil »Polda«, ki je bil kasneje eden najboljših igralcev ljubljanske Enotnosti in Odreda, levo krilo. Rezultat je bil 11 : 1 za Polje.

MAHINACIJE, KAJNE?

Za trenutek preskočimo iz Polja v drugi tabor — v ljubljansko ekipo. Medtem ko so Poljci slekli uniforme, so bili Ljubljancem, kot sem že rekel, vojaki. Polda je šel z vozom po garderobo bivših ljubljanskih nogometnih klubov in zbral opremo. Taka je bila potem športna četa. Toda poraz s Poljci, bi jih kmalu drago stal. Major, ali kdo je že bil njihov predstojnik, se je zaradi poraza nadvse razburil in zagrozil, da bo četo razpustil in jih poslal v patrolje, ki so po Dolenjskem lovile belogardiste in razne nasilnike, ki so se zatekli v gozdove. Kaj sedaj. Rešilna poteza je bila takale: Hacler se je dogovoril s Pelicanom (odlični krilec pozneje Enotnosti in Odreda, eden prvih jugoslovanskih nogometašev, ki je odšel igrat v Nemčijo), ki je vodil tako športno četo (ali pa je imel samo ekipo) v Kranju. Ker zapisnik njunega srečanja ni ohranjen, ne vemo, kako je potekalo. Znan je le končni rezultat srečanja obeh ekip (Kranja in Ljubljane). Ljubljancem so zmagali z 10 : 1 in se s tem rešili.

njeni jami, kjer je sedaj Petrol. Zapiskov o tem ustanavljanju ni, morda se bo kdo spomnil, kdo je bil predsednik, tajnik je bil Budalov Slavko, sodelovali pa so vsi že prej omenjeni Poljci. Kmalu po ustanovitvi nogometnega kluba Rdeča Zvezda je leta (nogaletni klub torej — o, kakšni lepi časi!) ustanovil telovadno društvo! Prostore so imeli v bivšem prosvetnem domu in si kmalu zbrali veliko število navdušenega članstva. V telovadni sekciji so imeli vse starostne kategorije in vsi oddelki so bili popolnoma zasedeni. Da, po 25 letih se nam zdi prav neverjetno, da so bili v Polju tako navdušeni za telovadbo, saj danes, razen na osnovni šoli, o njej ni nobene sledi.

Tako je nastalo prvo športno društvo v naši občini in (vsaj tako tu trdim) v Ljubljani. Z vplivnimi in delovnimi funkcionarji je postalo tudi najmočnejše društvo v ljubljanskem okraju in je leta 1949 že ustanovilo tudi formalno največje športno društvo v Ljubljani, ki je imelo kar 10 sekcij in se je imenovalo — pa o tem pozneje.

Prvi so bili torej v Polju. Moščani tudi niso držali rok križem in so vsepovsod poskušali, da bi oživili športno dejavnost. Ker ni šlo v Mostah, so ustanovili na Taboru društvo Svoboda, ki je imelo najprej telovadbo, potem pa še sekcijo nogometa. To je bilo

PIJTE KAVO

M
Mercator

tedaj bolj nepoznano). Stvar se je uredila. Stvar se je umirila. Žal, da umirila. Umirilo se je (razen redkih primerov) tudi tisto navdušenje, izginil je tisti žar, ki so ga prinesli fantje, ki so pridrli s hribov, se preoblekli in začeli brcati žogo.

»Ja, tiste čase so se tepli, kdo bo funkcionar,« mi je rekel eden sogovornikov.

Ali se še spomnite vsega tega? 25 let pozneje?

Hopla, da ne bo kdo mene držal za jezik, če ni kaj prav napisano. Povedal sem, kar so mi pripovedovali Albin Galof, Rudi Puhar, Vine Avsec, Jordan Štrum, Karel Janež, Viktor Jarc, Ivo Otrin, Franc Jugovec. To pa je vse. Če ima kdo kake dokumente o povojih športa v naši občini, na dan z njimi! Ravno pravi čas je, da ob letošnjem jubileju razgibamo spomin na tiste dni.

Janez Vrk

Delovne organizacije čestitajo ob 25-letnici osvoboditve Ljubljane,
 ★ ★ ★ ★ ★ za praznik občine Moste-Polje in 1. maj ★ ★ ★ ★ ★

živilski kombinat Žito

Ljubljana — Šmartinska 154

Vam nudi v svojih prodajalnah po vsej Sloveniji:

Kruh, pecivo, ovsene kosmiče, mlevske izdelke, testenine Pekatete, bonbone Šumi, čokolado Gorenjka in mehke kolače

ELEKTROGOSPODARSTVO MARIBOR

Toplarna Ljubljana

Proizvaja električno in toplotno energijo.

Na svojem oskrbovalnem področju priključuje na svoje vročevodno in parno omrežje potrošnike ogrevne toplotne in tehnološke pare.

Strokovno svetuje pri vprašanih daljinske oskrbe s tehnološko paro in ogrevno toploto, projektira toplotno omrežje in priključuje postaje ter nadzira njihovo izgradnjo

OLMA

LJUBLJANA MOSTE
Pokopališka 5

GRADBENO PODJETJE

TEHNIKA

LJUBLJANA, Vošnjakova 8

- gradi in projektira vse vrste inženirskih zgradb,
- prodaja gradbene objekte za trg,
- izvršuje usluge tujim naročnikom in prodaja lastne izdelke v ekonomskih enotah,
- opravlja zunanjetrgovinski promet
- izvaja investicijska dela v tujini.

Počitniška skupnost Ljubljana Moste

podjetje za oddih, rekreacijo in izletništvo se priporoča za obisk v svojih domovih

— Portorož	— Bohinj
— Crikvenica	— Novi grad
— Jadranovo	

KINO TRIGLAV

OB LJUBLJANICI 36

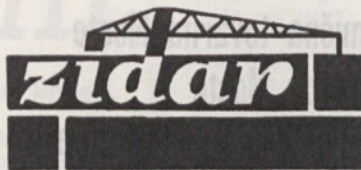
VEKTOR

Poslovno združenje za cestni in transportni promet Ljubljana, Šmartinska 104

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV

ARBO

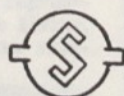
PODGRAD LJUBLJANA

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

ZIDAR Kočevje

Sektor LJUBLJANA

saturnus

KOVINSKO PREDELOVALNA INDUSTRIJA — EMBALAŽA — AVTOOPREMA

Uprava: Ljubljana, Ob železnici 16, telefon: 313-666 — Komercialni sektor: Ljubljana, Proleterska 4/III; telefon 314-477 — Telex: Yu Saturn 31208 — Telegram: Saturnus Ljubljana — P. p. 10

Naš program:

Konzervne doze za prehrabeno industrijo; pločevinska embalaža za prehrabeno, kemično, farmacevtsko in druge industrije; pokrovčke za stekleno embalažo: alupo, aluvi, sapo, pano in kronske; izdelki za široko potrošnjo: dekorativne škatle in pladnji ter razpršilci; svetlobna oprema za vozila: žarometi, svetilke in refleksi žarilci vseh vrst; elektrotermični aparati: kuhalniki, peči, kaloriferji; napisne ploščice: litografirane, eloksirane; pločevinski reklamni plakati

Gostinsko podjetje Moste

Pokopališka 11, telefon 316-326

PODJETJE

Protektor-Vulkan

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA CESTA 64

Protektira vse dimenzije avtoplaščev, popravlja in vulkanizira vse vrste avtoplaščev in zračnic in izdeluje razne gumijaste tehnične predmete ter tesnila iz penaste gume za tesnitev karoserij, gradbenih konstrukcij in elementov v elektroindustriji. Kolektiv podjetja »PROTEKOTR-VULKAN« Ljubljana se priporoča.

— Poslužujte se uslug in proizvodov, ki jih izdeluje!

PETROL

LUBLJANA

Vsa navodila in pojasnila o pravilnem mazanju vozila in strojev zahtevajte pri podjetju PETROL — tehnična služba

izolirka

PROIZVAJA MATERIALE:

- za hidroizolacije
- za elektroizolacije
- za cestišča
- za antikorozijsko
- za termoakustične izolacije

LJUBLJANA — MOSTE

telefon 313-557 in 316-852

Prometno podjetje

Ljubljana, Središka ul. 4, tel. 311-223, 314-841, 311-224, — telex 31-221

solidno in poceni opravlja:

- redni avtobusni promet in izletniške vožnje v tuzemskem in mednarodnem prometu
- tuzemski in mednarodni transport blaga
- tuzemske in mednarodne turistične storitve
- gostinske storitve

Za cenjena naročila se priporoča

KOLEKTIV SAP LJUBLJANA

Delovne organizacije čestitajo ob 25-letnici osvoboditve Ljubljane,
★ ★ ★ ★ ★ za praznik občine Moste-Polje in 1. maj ★ ★ ★ ★ ★

Jugotekstil

Impex

TRADE MARK

s svojimi obrati:
Kemična tovarna Moste
in Yulon Moste
tovarna sintetičnih vlaken

TEOIL

ZALOŠKA CESTA 54

LJUBLJANA-FUŽINE

ELLUX

Izdeluje svetlobna telesa

Ob Ljubljanci 36, tel. 316-556

LJUBLJANA

STANOVANJSKO PODJETJE

Bežigrad-Moste

Topniška 58

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

LJUBLJANA, KORYTKOVA 2

- gradi industrijske objekte, objekte družbenega standarda in stanovanja za trg;
- izdeluje gradbene elemente, razne vrste betonskih izdelkov in montira gradbene konstrukcije;
- opravlja ključavničarska, kleparska in krovska dela;
- projektira vse vrste visokih, nizkih, vodnih, luških in stanovanjskih objektov;
- izvaja investicijska dela v tujini.

Mizarstvo Moste

Vide Pregarčeve 8

— izdeluje sobno in kuhinjsko opremo
za lokale in poslovne prostore.

Dimnikarsko podjetje

LJUBLJANA

Pokopališka 11, tel. 33-450

črevarna

LJUBLJANA
POLJANSKA C. 95

Združene papirnice Ljubljana, Vevče

P. LJUBLJANA-POLJE

NAJKVALTETNEJŠI PAPIR ZA UMETNI TISK IZDELUJEJO EDINOLE V
PAPIRNICI VEVČE

TOTRA

LJUBLJANA, ZGORNJA HRUŠICA 14

TOVARNA POZAMENTERIJE, POZAMENTERIJSKIH STROJEV IN
IZDELKOV IZ PLASTIKE

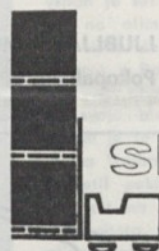

Agrokombinat Emona Ljubljana

V Ljubljani, Kopru, Poreču in Reki, kjer vam nudimo:

mleko in mlečne izdelke — sveže meso, suhomesnate izdelke, konzerve in delikatese —
čajna jajca in perutninsko meso — ribe in ribje konzerve — sadje in zelenjavo — osvežilne
pijave — bonbone in peciva

Obiščite nas, prepričali se boste o visoki kvaliteti in večkrat nagrajenih naših izdelkih.

Javna skladišča

LJUBLJANA

ŠMARTINSKA CESTA 152

MINERAL

Tovarna naravnega in umetnega
kamna

LJUBLJANA

Proizvajamo in nudimo:

teraco dolomitni pesek
teraco plošče
izdelke iz betona in umetnega
kamna
marmor plošče v različnih veliko-
stih in barvah

INDOS

Industrija transportnih
in hidravličnih strojev

LJUBLJANA — MOSTE

Industrijska cesta

PROIZVAJAMO:

baterijske viličarje VE-600 kp
baterijske viličarje VE-1000 kp
baterijske viličarje VE-1200 kp
baterijske viličarje VE-1500 kp
baterijske viličarje VE-2000 kp
diesel viličarje VD-1500 kp
diesel viličarje VD-2000 kp
diesel viličarje VD-2500 kp

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana

Nagraduje vašo odločitev za namensko varčevanje z ugodnimi posojili. Stano-
vanjsko posojilo lahko dobe občani in pravne osebe, ki v banki namensko
varčujejo, namensko vežejo stanovanjska sredstva za določen čas ali vplačajo
ta sredstva v kreditni sklad banke.

Posebno ugodnih obrestnih mer so deležni lastniki vezanih deviznih računov.
Za navadne in vezane hranilne vloge daje kreditna banka in hranilnica Ljub-
ljana najvišje obresti!

Poleg tega sodelujejo varčevalci vezanih hranilnih vlog, namenski varčevalci
in lastniki vezanih deviznih računov pri vseh nagradnih žrebanjih, ki jih
prireja kreditna banka in hranilnica Ljubljana vsake štiri mesece. Naslednje
nagradno žrebanje bo v mesecu maju, ko bo podeljenih 250 lepih nagrad,
med njimi tudi dva avtomobila in to Fiat 124 in Fiat 850.

Zaupajte nam svoje denarne posle! Opravimo jih hitro, zaupno in pod naj-
ugodnejšimi pogoji.

Slaščičarna MOSTE